

**Türkiye'den Kıbrıs-Maraş'a
Göç Eden Kadınların Göç Sonrası Deneyimleri:
Bir Toplumsal Cinsiyet Analizi**

Yelda Çubukçu

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsüne Toplumsal
Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans Tezi olarak sunulmuştur.

Doğu Akdeniz Üniversitesi
Eylül 2022
Gazimağusa, Kuzey Kıbrıs

Lisansüstü Eğitim, Öğretim ve Araştırma Enstitüsü onayı

Prof. Dr. Ali Hakan Ulusoy
L.E.Ö.A. Enstitüsü Müdürü

Bu tezin Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarım.

Prof. Dr. Mehmet Balcılar
Ekonomi Bölüm Başkanı

Bu tezi okuyup değerlendirdiğimizi, tezin nitelik bakımından Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları Yüksek Lisans derecesinin gerekleri doğrultusunda hazırlandığını onaylarız.

Prof. Dr. Fatma G.Güven Lisaniler
Tez Danışmanı

Değerlendirme Komitesi

1. Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu

2. Prof. Dr. Fatma G. Güven Lisaniler

3. Doç. Dr. Feyza Bhatti

ÖZ

Bu araştırmada, 1974 sonrası Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden Gazimağusa'nın Maraş bölgesinde yaşayan kadınların göç sonrası yaşamlarının toplumsal cinsiyet analizi yapılmıştır. Bu araştırmada Sen'in yapabilirlik yaklaşımından faydalanılarak göç eden kadınların göçle birlikte kamusal ve özel alandaki işlevselliklerinde meydana gelen değişim izlenerek yapabilirliklerinin ne oranda geliştiği analiz edilmektedir.

Çalışmada, gözlem ve yüz yüze görüşme uygulanmış, veriler anlık toplanmıştır. Araştırma, 1975-1978 arası Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden Gazimağusa-Maraş'ta yaşayan kadınlar ile sınırlandırılmıştır. Katılımcılar, çocuk yaşta gelen (0-14 yaş) dokuz kadın, genç yaşta gelen (15-24 yaş) beş kadın, yetişkin olarak gelen (25 yaş ve üzeri) üç kadın olmak üzere toplam 17 kadından oluşmaktadır.

Çalışmada, katılımcı kadınların göç sonrası işlevselliklerinin arttığı gözlemlenmiştir. Katılımcılar daha özgür olduklarını ifade etmektedirler. Çalışabilme, seyahat edebilme, eğitim alabilme işlevsellikleri aracılığıyla kamusal alandaki temsiliyetleri katılımcı kadınların toplumsal cinsiyet pratiklerindeki en büyük dönüşüm olmuştur.

Anahtar Kelimeler: Göç, kadın, işlevsellik, toplumsal cinsiyet, kamusal alan, özel alan

ABSTRACT

In this research, a gender analysis of the post-migration lives of women living in the Maraş region of Famagusta, who immigrated from Turkey to Northern Cyprus after 1974, was conducted. In this research, by making use of Sen's capability approach, the change in the functionality of the migrant women in the public and private spheres with the migration is followed and the extent to which they are liberated is analyzed through the development of their capabilities.

Empirical technique, observation and face-to-face interviews were applied, and the data were collected instantly. The research was limited to the women living in Famagusta-Maraş who migrated from Turkey to Northern Cyprus between 1975-1978. The participants consisted of a total of 17 women, nine women (0-14 years old), five women who came at a young age (15-24 years), and three women who came as adults (25 years and over).

In the study, it was observed that the functionality of the participating women increased after migration. Participants also state that they are more free. Their representation in the public sphere through the functionality of being able to work, travel and receive education has been the biggest transformation in the gender practices of participating women.

Keywords: Migration, women, functionality, gender, public space, private space

TEŞEKKÜR

Sosyoloji her zaman okumayı hayal ettiğim bir bölümdü. 50 yaşında Sosyoloji bölümünü bitirip Doğu Akdeniz Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet Çalışmaları'nda Yüksek Lisans yapma fırsatım oldu. Tezimin her aşamasında bana yardımcı olan tez danışmanım Prof. Dr. Fatma Güven Lisaniler hocama, Tez Savunma Jürisi'nde yer alan ve değerli katkılarını sunan jüri üyeleri Prof. Dr. Hanife Aliefendioğlu ve Doç. Dr. Feyza Bhatti hocalarıma teşekkür ederim.

Eylül 2022

Yelda ÇUBUKÇU

İÇİNDEKİLER

ÖZ	iii
ABSTRACT	iv
TEŞEKKÜR	v
KISALTMALAR	ix
1 GİRİŞ	1
1.1 Araştırma Problemi	2
1.2 Araştırmanın Amacı	3
1.3 Araştırmanın Önemi	3
1.4 Araştırmanın Yaklaşımı, Veri Toplama, Analiz, Metod ve Aracı	4
1.5 Araştırmanın Soruları	4
1.6 Araştırmanın Bölümleri	5
1.7 Araştırmanın Sınırlılıkları.....	5
1.8 Araştırmanın Alan Yazınına Katkıları	5
2 ARKA PLAN VE ALAN YAZINI TARAMASI	6
2.1 Arka Plan: Kıbrıs'ta Göç Hareketleri.....	6
2.2 İlgili Alan Yazını	7
2.2.1 Göç ve Göçmenlerle İlgili Alan Yazını	8
2.2.2 Amartya Sen'in İşlevsellik ve Yapabilirlik Yaklaşımı İle İlgili Kavramsal Çerçeve	12
2.2.3 Özel/Kamusal Alan İle İlgili Kavramsal Çerçeve	14
3 . VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE ANALİZİ	18
3.1 Araştırmanın Modeli	19
3.2 Araştırmanın Katılımcıları	19

3.3 Görüşme	20
3.4 Verilerin Analiz Süreci	22
4 BULGULAR VE ANALİZ	23
4.1 Kuram Oluşturma Kapsamında Temalara Ait Bulgular	23
4.1.1 Katılımcıların Demografik Bilgileri	24
4.1.2 Katılımcıların Göç Algısı ve Göçü Nasıl Deneyimledikleri	27
4.1.2.1 Katılımcıların Göç Algısı	28
4.1.2.2 Göç Deneyimi ve Göçün Çekiciliği.....	32
4.1.3 Göç Sonrası Kamusal ve Özel Alandaki İşlevselliklerde Meydana Gelen Değişim	34
4.1.3.1 Kamusal Alan İşlevsellikleri	34
4.1.3.1.1 Eğitim	34
4.1.3.1.2 İstihdam	36
4.1.3.1.3 Sosyal Yaşama Katılma	38
4.1.3.2. Özel Alan İşlevsellikleri	40
4.1.3.2.1 Evlilik Kararı.....	40
4.1.3.2.2 Küçük Kardeşe Bakmak	41
4.1.3.2.3 Ev İşlerinin Eşler Arasında Paylaşımı	42
4.1.3.2.4 Yemek Kültürü ve Alışkanlıkları	43
4.1.4 İyilik Halleri	44
4.1.4.1 Göç Öncesi İyilik Halleri	44
4.1.4.2 Göç Sonrası İyilik Halleri	45
4.1.5 Göçün Katılımcı Kadınlarda Meydana Getirdiği Dönüşüm	46
5 SONUÇ.....	52
KAYNAKLAR.....	55

EKLER.....	62
Ek A: Soru Kağıdı.....	63
Ek B: Katılımcıların Onam Belgesi.....	65

KISALTMALAR

K	Katılımcı
KKTC	Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KTFD	Kıbrıs Türk Federe Devleti

Bölüm 1

GİRİŞ

Günümüzde toplumsal cinsiyet eşitsizliği sıkça dile getirilen sosyal bir olgu olmasına rağmen kadınların hak ve özgürlükleri üzerindeki kısıtlamalar ve hak ihlalleri devam etmektedir. Kadınlar, temel hak ve özgürlüklerini elde etme yolunda toplum yapısı, kültür, gelenekler, aile ve çevre gibi pek çok engelle karşılaşmaktadırlar. Bunlara ekonomik ya da siyasi nedene bağlı göç olgusu da eklenince kadınların mücadele alanı genişlemektedir. Kadınlar bir yandan ücretsiz emek olarak evi çekip çevirmek ve çocuk ya da yaşlı bakımı için emek harcarken diğer yandan aile bütçesine katkıda bulunmak üzere ev dışında ücretli işlerde de emek harcamaktadır. Kendisine ayıracağı zamanı hemen hemen yoktur. Kadının sosyal, ekonomik ve politik yaşamda görünürlüğü sınırlıdır ve kamusal alanda erkeğin otoritesi belirleyicidir. (Sancar, 2014)

Kadınların kamusal alana yani evin dışındaki alanlara ulaşımı erkeklere oranla daha sınırlıdır. Eğitim, sağlık, güvenlik gibi haklara ulaşmada erkeklere göre dezavantajlı durumdadır. Kadınlar ve kız çocuklarının kamusal hizmetlere ve üretici kaynaklara erişiminin sınırlı olması kadının yoksulluk yanında sosyal yoksunluk yaşamasının hem nedenini hem de sonucunu oluşturmakta böylece bir kısır döngüye dönüşmektedir. (Yıldırım & Özdemir, 2013, s. 69)

Günümüzde insanların dolaşımı birçok ülkeyi etkileyen küresel ölçekte önemli bir olgu haline gelmiştir. İnsanların yerlerinden ayrılıp farklı bir yerde yaşam kurmasının altında ekonomik, politik, sosyal pek çok sebep yatmaktadır. Savaş, doğal

afet ve sürgün gibi sebeplerle yaşadıkları yerden zorunlu olarak ayrılan insanlar olduğu gibi, daha iyi şartlarda yaşamak için buldukları yerden gönüllü olarak göç eden insanlar da bulunmaktadır (Yılmaz A. , 2014). Tüm bunların yanında yetersiz ekonomik şartlar, politik memnuniyetsizlik, sosyal dışlanma gibi etkenler bireyin yer değiştirmesine sebep olmaktadır. Göç hareketleri toplumdaki dezavantajlı konumu nedeniyle kadının eğitimini, sosyal yaşamını, evliliğini ve aile ilişkilerini, iş hayatını ve sağlığını önemli derecede etkilemektedir. (Kurtuldu & Şahin, 2018)

Buradan hareketle bu araştırma, 1974 sonrası Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden kadınların göç sonrası yaşamlarının toplumsal cinsiyet analizi yapılmaktadır. Göç etme kararı, göç algısı, göç sonrası günlük yaşamları irdelenerek göçün katılımcı kadınların kamusal ve özel alandaki konumundaki benzerlik ve farklılıkların tespiti ve analizi amaçlanmaktadır. Katılımcıların görüşmelerde verdiği yanıtlara bağlı olarak göç öncesi ve sonrası benzerlik ve farklılıkların analizinde Amartya Sen'in yapabilirlik yaklaşımı kullanılacaktır. Amartya Sen, insan yapabilirliğinin geliştirilmesiyle toplumsal değişimin sağlanabileceğini vurgular. (Sen, 1997, s. 1960) Bireyler ihtiyaç duydukları işlevsellikleri başarmak için gerekli özgür ortamı bulabilirlerse yapabilirlik kapasitelerini gerçekleştirmiş olurlar. Toplumdaki bireylerin yapabilirliğinin geliştirilmesiyle birlikte toplumda da değişim meydana gelir. Bu çalışmada Sen'in yapabilirlik yaklaşımından faydalanılarak göç eden kadınların göçle birlikte kamusal ve özel alandaki işlevselliklerinde meydana gelen değişim izlenerek ne oranda özgürleştikleri yapabilirliklerinin gelişimi üzerinden analiz edilmektedir.

1.1 Araştırma Problemi

Günümüzde göç bir kadın sorunu haline gelmiştir. Son bulgulara göre dünyada çeşitli sebeplerle yerlerinden edilen 25 milyon insanın %70'ini kadınlar oluşturmaktadır. (Kurtuldu & Şahin, 2018, s. 38)

Bu çalışmanın konusunu 1974 sonrası Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC) hükümetlerinin ev ve toprak tahsisi şeklindeki teşvikleri sonucunda, daha iyi şartlarda yaşamak için Türkiye’den göç eden ailelerdeki kadınlar oluşturmaktadır. Hatice Kurtuluş ve Semra Purkis (2014), *Kuzey Kıbrıs’ta Türkiyeli Göçmenler* adlı kapsamlı çalışmalarında bu politika kapsamında gerçekleşen göçü birinci dalga göçmenler olarak kategorize etmişlerdir. (s.35) Kurtuluş ve Purkis, Türkiye’den gelen göçmenleri üç dalga şeklinde kategorize etmektedirler. Birinci dalga göç: 1975-1979 yılları arasında Kuzey Kıbrıs ve Türkiye arasında yapılan ekonomik ve sosyal teşvikler içeren anlaşma sonucu, Kuzey Kıbrıs’ta 26 köy ve bir kentsel mahalleye yerleştirilen göçmenler. İkinci dalga göç: 1980’li yılların ortalarında başlayan ve bireysel kararlara bağlı ekonomik göçler. Üçüncü dalga göç: 2000’li yılların başında enformel işgücü, yarı vasıflı işgücü ve göçmen ağlarını kullanarak gelen maddi fırsat arayıcılarıdır. Bu araştırma birinci dalga göçmen grubunda yer alan kadınlarla sınırlıdır.

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu çalışmada, 1974 sonrası Türkiye’den Kuzey Kıbrıs’a göç eden Gazimağusa’nın Maraş bölgesinde yaşayan kadınların göç sonrası yaşamlarının toplumsal cinsiyet analizi yapılması amaçlanmıştır. Göç etme kararı, göç algısı, göç sonrası günlük yaşamları irdelenerek göçün araştırmaya konu kadınların kamusal ve özel alandaki konumu, yapabilirliklerinin gelişimi üzerinden analiz edilecektir.

1.3 Araştırmanın Önemi

1974 sonrası Türkiye’den Kuzey Kıbrıs’a gelen göçmenler hakkında yapılan çalışmalar daha çok istatistiki (niceliksel) olup göç ve sonrası deneyim, algı ve tutumlarını yansıtmamaktadır. Bu çalışmanın önemi, örnek vaka üzerinden 1974 sonrası Türkiye’den Kuzey Kıbrıs’a göç eden ailelerdeki kadınların göç sonrası

kamusal ve özel alana dair deneyim, algı ve tutumlarının toplumsal cinsiyet analizi yapılarak göç çalışmalarına katkı sağlamasıdır.

1.4 Araştırmanın Yaklaşımı, Veri Toplama, Analiz, Metod ve Aracı

Araştırmada normatif, tümevarım ve nitel araştırma yaklaşımları izlenmiştir. 1974 sonrası Türkiye Cumhuriyeti ve Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti¹ (KTFD) arasında imzalanan ekonomik işbirliği çerçevesinde Kuzey Kıbrıs'a göç eden ailelerdeki kadınlar ele alınmıştır. Örneklem, Gazimağusa Maraş bölgesidir. Araştırma verileri Gazimağusa'nın Maraş bölgesinde ikamet edenler arasından kartopu tekniği ile seçilmiş 17 kadın ile yarı yapılandırılmış derinlemesine görüşmeler yapılarak toplanmıştır. Demografik soruları da içeren açık uçlu görüşme soruları uygulanmış ve bunların çözümlemesi yapılmıştır. Gözlem ve yüzyüze görüşme uygulanmış, veriler anlık toplanmıştır.

Veriler yüz yüze görüşmelerde ses kayıt tekniği ile toplanmıştır. Ses kayıtlarından oluşan veriler Microsoft Word yazı programı kullanılarak çözümlenmiştir. Çözümlenen verilerden çalışma konusu bağlamında temalar ve kodlar oluşturulmuştur. Veriler anlatsal söylem çözümlemesi yöntemiyle ve Amartya Sen'in yapabilirlik yaklaşımı kullanılarak analiz edilmiştir.

1.5 Araştırmanın Soruları

Araştırmanın temel sorusu 1974 sonrası Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden kadınların göç sonrası özel ve kamusal alandaki işlevselliklerinde meydana gelen değişimler nelerdir?

Araştırma soruları:

¹ 13 Şubat 1975 yılında Kıbrıs Türk Federe Devleti kuruldu. Aynı yıl yapılan anlaşmalarla güneydeki Türkler kuzeye, kuzeydeki Rumlar da güneye geçtiler ve ada halkı fiilen etnik kökenlerine göre iki ayrı bölgede toplanmak zorunda bırakıldı. 15 Kasım 1983 yılında ise Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti adında bağımsız bir devlet kurulduğu ilan edildi. (Güneş, 2001)

1. Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden kadınların kamusal/özel alana ait algı, deneyim ve temsiliyetleri değişikliğe uğramış mıdır?
2. Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden kadınların özel ve kamusal yaşamlarında göç öncesi ve sonrasında bir farklılaşma olmuş mudur, bir dönüşüm söz konusu mudur?

1.6 Araştırmanın Bölümleri

Çalışma beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölüm giriştir. İkinci bölümde arka plan ve alan yazını taraması yer almaktadır. Üçüncü bölümde araştırmanın veri toplama ve analiz yöntemi yer alır. Dördüncü bölümde çalışmanın bulguları ve analizi paylaşılmıştır. Beşinci bölümde de sonuç yer almaktadır.

1.7 Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın örneklemini Kıbrıs, Gazimağusa-Maraş bölgesi ile sınırlıdır. Araştırmanın veri toplama tekniği olan kartopu tekniği de araştırmacıya başlangıçta bir sınırlılık getirmiştir. Araştırmacı kartopu tekniği ile ulaştığı ilk 6 kadın ile yaptığı görüşmeler sırasında katılımcıların hepsinin Mersin ve çevresinden geldiğini fark etmiştir. Bu durumda araştırmacı kaynak değiştirmiş ve farklı bir kadın ile iletişime geçerek rotasını değiştirmiştir. Böylece bu yeni kaynak aracılığı ile Konya, Adana, Isparta gibi farklı bölgelerden gelip Maraş'a yerleşen katılımcılara ulaşmıştır.

1.8 Araştırmanın Alan Yazınına Katkıları

1974'ten sonra Türkiye'den Kıbrıs'ın kuzeyine göç eden kadınların göçle birlikte toplumsal cinsiyet hiyerarşisindeki özel/kamusal alandaki rol ve sorumluluklarındaki değişim ve dönüşümüne ışık tutmaktır. Bu bağlamda araştırmanın, KKTC toplumsal hayatına dair yapılan çalışmalara katkı sağlaması beklenmektedir.

Bölüm 2

ARKA PLAN VE ALAN YAZINI TARAMASI

Bu bölümde öncelikle araştırmaya konu olan Kıbrıs'taki göç hareketleri ve göç edenlerle ilgili arka plan sunulmuştur. Araştırmada analitik bir çerçeve olarak kullanılan özel/kamusal alan ayırımı verilmiştir. Arka plan, alanyazını ile birleştirilerek sunulmuştur. Kıbrıs'ta göç hareketlerine ait tarihsel arka planın yanı sıra bu konuda daha önce yapılmış çalışmaların bulgularından yola çıkarak 1974 sonrası Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden ailelerdeki kadınların göç deneyimi ve yaşamlarında meydana gelen farklılık ve dönüşümlerin nasıl yer aldığı ve işlevsellikleri ile yapabilirlikleri bakımından ne gibi sonuçlar doğurduğu incelenmiştir.

2.1 Arka Plan: Kıbrıs'ta Göç Hareketleri

Resmi kaynaklara göre Türklerin Kıbrıs'a geliş tarihi olarak adanın 1571 yılında Osmanlı Devleti yönetimine geçmesi kabul görmektedir. Ada 1925 yılında resmen İngiliz sömürgesi ilân edildiğinde, nüfusu ağırlıklı olarak Rumlardan ve küçük bir azınlık olarak da Türklerden oluşuyordu. (Günay, 2007) İngiliz idaresine geçen adada huzursuzluklar yaşanır ve gerek toplumsal olaylar gerekse politik durum açısından içinden çıkılmaz bir hale gelir. 1960'ta İngiliz İdaresi sonlandırılır ve Kıbrıs Cumhuriyeti kurulur. Yunanistan ve İngiltere ile birlikte Türkiye garantör devlet olarak yer alır. 1963 yılında toplumlar arası çatışmaların başlaması ile NATO üyesi iki garantör ülke Yunanistan ve Türkiye savaşın eşiğine gelirler. 20 Temmuz 1974'te Türkiye, Kıbrıs'a çıkartma düzenler. Çıkartma sonrası adanın kuzeyinde Kıbrıslı Türkler güneyinde ise Kıbrıslı Rumlar olmak üzere ada iki bölgeye ayrılır. Bu ayrılma

sonrası Kıbrıs adasında farklı yönlerde ve farklı amaçlarla göç hareketlerine rastlanır. Adanın güneyinden kuzeye Türk göçmenler geçerken kuzeyden de güneye geçen Rum göçmenler vardır. Bazı Kıbrıslı Türkler, Türkiye, İngiltere, Avustralya, Amerika ve Kanada'ya göç ederken bazı Rumlar da Yunanistan'ın yanısıra farklı Avrupa ülkelerine göç etmiştir. Çok nadir de olsa bazı Kıbrıslı Türkler Güney Kıbrıs'tan, bazı Kıbrıslı Rumlar da Kuzey Kıbrıs'tan ayrılmamışlardır. Bu yoğun göç faaliyetleri arasında adaya ayrıca Şubat 1975 tarihinden itibaren Türkiye'den de göçmen kabul edilmeye başlanır. (Keser, 2006, s. 114)

Erder (2018), Zorla Yerleştirmeden Yerinden Etmeye, Türkiye'de İskan Politikaları adlı kitabında Osmanlı Devleti'nin işgal edilen topraklarda yüzyıllar boyunca uyguladığı "şenlendirme" politikasının Kıbrıs'ta sürdürüldüğünü aktarır. Kıbrıs'a yerleştirilenler kamulaştırma, sel ya da yangın gibi zorunlu göç mağdurları arasından seçilmiş ve gönüllü olarak gelmişlerdir. (Erder, 2018, s. 223-224) Bu araştırma Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a gelen ailelerdeki (1975-1978) kadınların göç sonrası yaşam deneyimlerini anlamakla ilgilidir.

2.2 İlgili Alan Yazını

Araştırmacı tarafından, araştırma konusunu kapsayan temel bilgilerin öğrenilmesi, eksikliklerin giderilmesi veya tamamlanması amacı ile literatür taraması yapılmıştır. Kimi çalışmalar araştırmacının danışmanı tarafından önerilmiştir. İlgili çalışmalara internet arama motorundan, okunmuş makalelerin kaynakçalarından ya da halihazırda araştırmacının kitaplığında bulunan materyaller aracılığı ile ulaşılmıştır. Ulaşılan kitap, makale, tez, konferans bildirisi gibi çalışmalar birincil kaynaklardır. Alan yazını taraması bu çalışmanın ana eksenini oluşturan üç alt başlıkta incelenmiştir. Genel olarak göç ve göçmenlik deneyimleri ile ilgili çalışmalar, Sen'in yapabilirlik yaklaşımı ile ilgili çalışmalar ve kamusal özel alan ayrımı bağlamındaki çalışmalar.

2.2.1 Göç ve Göçmenlerle İlgili Alan Yazını

Göç sebebiyle meydana gelen hareketlilik, göç edenin baştan bir hayat kurması ve bu süreçte sosyal, ekonomik birçok sorunla karşılaşması, bu sorunların kendi sosyal yapısında değişiklik yaratmasının yanı sıra gittiği yerin sosyal yapısını da değiştirmesi göçte vurgulanan temel unsurlardır. Göç, göç edenlerin ülkelerinden getirdikleri ve yerleştikleri yerin özellikleriyle karmaşık bir yapı oluşturmaktadır. (Tüfekci, 2019, s. 14) Castles ve Miller göçü; toplumsal varoluşun her boyutunu etkileyen ve kendi karmaşık dinamiklerini geliştiren bir süreç olarak tanımlar. (Castles & Miller, 1993, s. 30) Göç sonucu ile göçmen konumuna düşen birey, yeni bir mekân ve kültür içine girmektedir. Bu nedenle göç, değişimi beraberinde getirmektedir. Dolayısıyla, göçün sonucunda oluşan mekân farklılığı bireylerin kültürel değerlerinde ve aidiyetlerinde değişiklikler meydana getirmektedir. (Aşkın, 2014) Bu bağlamda bu araştırmada 1974 sonrası Türkiye’den Kuzey Kıbrıs’a göç sonucu yeni bir mekan ve kültür içine giren kadınların kamusal ve özel alandaki rol, sorumluluk ve statülerinde ve kültürel değerlerinde meydana gelen değişim katılımcı kadınların deneyimleri üzerinden aktarılmıştır. Daha önce de belirtildiği gibi Kuzey Kıbrıs’taki göçmenleri konu alan kadın deneyimlerinden yola çıkan akademik çalışmalar oldukça sınırlıdır. Bu sınırlı sayıdaki çalışmaların yanı sıra Türkiye’deki göç hareketleri ve Türk göçmenlerle ilgili alan yazını da taranmıştır. Önce Kıbrıs’taki göç ve göçmenlerle ilgili çalışmalar sonrasında Türkiye’deki göç hareketleri ve Türk göçmenlerle ilgili alan yazını paylaşılmıştır.

Aliefendioğlu ve arkadaşları (2011), *Kadınlar Dile Gelince: Kuzey Kıbrıs’tan Ev, Kamusal Yaşam ve Kadınlık Halleri Üzerine Anlatılar* adlı sözlü tarih çalışmasında, İngiliz döneminde okula giden ve çalışan kadınlar ile etnik çatışmalar sırasında evlerini kaybeden ve yerlerinden edilen kadınlarla görüşmeler yapılmıştır.

Çalışma sonucunda araştırmacılar, yeni ataerki terimini türeterek kadınların anlatılarıyla geleneksel ve modern ataerki arasında gidip geldiklerini ve bu nedenle kadınlık kimliklerinin melez bir modernleşme/Batılılaşma projesi sınırlarında kurulduğunu iddia ederler. (Aliefendioğlu ve ark., 2011)

Hatay (2009), *The Problem of Pigeons: Orientalism, Xenophobia and a Rhetoric of the 'Local' in North Cyprus* adlı makalesinde, oryantalizmin hem Kıbrıslı Türkler hem de Türkiye'den gelen göçmenler üzerindeki etkilerini tartışırken 1974'ten sonra Türkiyeli göçmenlerin adaya ilk gelişleri ve Kıbrıslı Türklerin bunlara ilk tepkileri anlatılmaktadır. Makalede ayrıca, özellikle Lefkoşa surlarıçinde yer alan işçi sınıfı "öteki" Türkiyeli göçmenlerin yeni oluşan Kıbrıslı Türk kimliği temsilinden nasıl etkilendiği belgelenmektedir. (Hatay M. , 2009)

Şencan (2014), *Dört Mekan Bir Kadın: Osmanlı Döneminde Kıbrıs Adasında Yaşayan Müslüman Türk Kadınının Yaşam Alanınının Mesafe Analizi Yoluyla İncelenmesi* adlı makalesinde, geleneksel toplumlarda kadınların günlük hayatlarının mekanlar üzerinde incelenmesi yoluyla kadınların günlük hayatlarının mekanların değişim süreci ile birlikte değişim gösterdiği sonucuna ulaşmıştır. (Şencan, 2014)

Hatice Kurtuluş ve Semra Purkis'in (2014), *Kuzey Kıbrıs'ta Türkiyeli Göçmenler* adlı çalışmasında, Kıbrıslı Türkler ile 1974'ten sonra Türkiye'den Kıbrıs'a göç eden Türkler arasındaki ırk, dil ve din ortaklığına rağmen, bir yandan coğrafi, kültürel, sınıfsal ve politik farklılıklar ortaya konurken diğer yandan göçmenlik statüsünden kaynaklanan sosyo-mekansal bütünleşme ve ayrışma süreçlerinin nasıl gerçekteşiği sorgulanmaktadır. Çalışmada, Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a gelen göçmenlerin işgücü piyasasında nitelikleri ve sınıfsal konumları, ekonomik faaliyet ve gündelik yaşamda görünür olmakla birlikte gündelik yaşamda ve popüler söylemde sınıfsal kimlikleriyle temsil edilmedikleri tespit edilmiştir. (Kurtuluş & Purkis, 2014)

Ulvi Keser (2006), *Kıbrıs'ta Göç Hareketleri ve 1974 Sonrasında Yaşananlar* adlı makalesinde ise, Kıbrıs'taki iç ve dış göçlere maruz kalmış Kıbrıslı ve harici göçmenler yer almaktadır. Makalede hem nitel araştırma yapılmış hem de ikincil verilere başvurulmuştur. Makalenin amacı, Kıbrıs tarihinde Osmanlı döneminde yaşanan olaylar ve durumların tarihsel perspektiften bakış analizidir. (Keser, 2006) Araştırmada, bu makalede yer alan tarihsel bilgilerden faydalanılmıştır.

Karacaoğlu ve Reyhanoğlu (2006), "*Kıbrıs Türkü*" ve "*Türkiyeli*" ayrımı bağlamında *İşyerinde Yıldırma: KKTC'deki Sağlık Sektöründe Çalışanlara Yönelik Bir Araştırma* adlı makalede, Kuzey Kıbrıs'ta sağlık sektöründe çalışan 1974'ten sonra gelen Türkiye kökenliler ile Kıbrıslı Türkler arasında oluşan kültürel farklılıklara dayanan kimlik algılarından kaynaklı bir yıldırma olup olmadığı araştırılmıştır. Kimliğe dayalı yıldırma açısından kendini Kıbrıslı Kabul edenler ile Türkiyeli Kabul edenler arasında farklılık olduğu sonucuna varılmıştır. (Karacaoğlu & Reyhanoğlu, 2006)

Çolak (2007), *Kuzey Kıbrıs Türk Göçmenlerinde Kimlik ve Vatandaşlık* adlı proje çalışmasında, Kuzey Kıbrıs'a göç eden Türk göçmenlerin düşük statülü konumlarının KKTC algılarını nasıl etkilediği araştırılmıştır. Onların hem önceki evlerine hem de ev sahibi ülkeye bağlılık duyguları irdelenmiştir. Gerek KKTC'den gerekse Türkiye'den beklentileri analiz edilmiştir. Göçmenler, yerel Kıbrıslı Türk halkı ile aynı din ve etnik kökene sahip olmalarına rağmen artan sosyal dışlanma duyguları sebebiyle kendilerini kimlik anlamında yerel halktan farklı hissetmektedirler. (Çolak, 2006-2007)

Çakır (2010), *The Problem of the Turkish Immigrants in TRNC in the Light of International Law* adlı yüksek lisans tezinde, Kıbrıs'taki çözüm sürecine katkıda bulunmak amacıyla Türkiyeli göçmenlerin adadaki varlıklarının KKTC politikasına

nasıl katkıda buldukları tartışılmıştır. Bu göçmenlerin adada hangi yasal statü ile kalabilecekleri ve uluslararası hukuk çerçevesinde mevcut durumun nasıl çözülmesi gerektiği ele alınmıştır. (Çakır, 2010)

Güven-Lisaniler ve arkadaşları (2015), *Labor Market Experience in a “PseudoHome” Country: Turkish Immigrants in Northern Cyprus* adlı makalelerinde, Kuzey Kıbrıs'ta Türkiyeli göçmenlerin iş piyasasındaki deneyimleri analiz edilmiş ve göçmenlerin kazancının yerlilere oranla az olduğu tespit edilmiştir. (Güven-Lisaniler ve ark., 2015)

Güven-Lisaniler ve arkadaşları (2007), *Labor Mobility and Labor Market Convergence in Cyprus* adlı makalelerinde, bir yandan Türkiye'den göçmen işçi çeken diğer yandan Güney Kıbrıs'a işçi gönderen Kuzey Kıbrıs'ta göçün ekonomik maliyeti ve politik sonuçları tartışılmıştır. (Güven-Lisaniler ve ark., 2007)

Güven-Lisaniler ve arkadaşları (2005), *Sex Work and State Regulations in North Cyprus* adlı makalelerinde, Doğu Avrupa ülkelerinden Kuzey Kıbrıs'a seks işçisi olarak gelen 16 kadın ile görüşmelerin analizi yer alır. Kuzey Kıbrıs'ta fuhuş resmen yasak olduğu halde gece kulüpleri ve barlarda çalışan seks işçilerinin varlığı kabul edilerek vergi alan fakat onların hak ve çıkarlarını korumayarak bir çelişki içine düşen politikayı irdelemektedirler. (Güven-Lisaniler ve ark., 2005)

Güven-Lisaniler ve arkadaşları (2008), *Human Rights of Migrants Women Workers in Janitorial Services and Night Clubs* adlı makalelerinde Kuzey Kıbrıs'ta çalışan göçmen kadın işçiler için insan hakları korumalarının nasıl geliştirilebileceğine dair bir değerlendirme ve göçün toplumsal cinsiyet boyutu üzerine bir inceleme yer almaktadır. (Güven-Lisaniler ve ark., 2008)

Dedeoğlu ve Gökmen (2020), *Göç Teorileri, Göçmen Emegi ve Entegrasyon: Kadınların Yeri* adlı makalede, uluslararası göçün nedenlerini ve entegrasyon

süreçlerindeki tartışmalarda kadın göçmenlerin yerini tarihsel bir perspektifle incelemektedir. (Dedeoğlu & Gökmen, 2020)

Buz (2007), *Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma* adlı makalesinde, İran ve Somali'den gelen 20 kadın ve 20 erkek sığınmacı ile derinlemesine görüşmeler yaptığını ve sonucunda kadınların göçü bir "baş etme" stratejisi olarak kullandıklarını gördüğünü anlatmıştır. (Buz, 2007)

Şenol (2006), *Günlük Pratikler ve Mekanlar: Almanya'daki Türk Kadınlarının Farklılaşan Mekanları* adlı makalesinde, Almanya'nın küçük bir kent olan Kassel'de yaşayan 10 Türk kadını ile yapmış olduğu görüşmelerde, onların kendi kent yaşamlarını anlattıkları hikayeleri incelemiştir. Bu deneyimler her gün yinelenir ve hatta sıkıcıdır. Diğer yandan arzu ve değişime yönelik taktiklerle doludur. Bunların özgürleştirici etkisi azdır ve kişinin sosyo ekonomik durumuna göre değişiklik göstermektedir. (Şenol, 2006)

Tüm bu çalışmalar incelendiğinde Kuzey Kıbrıs ve Türkiyeli göçmenler ekseninde sosyal ve ekonomik alanlarda bir takım çalışmaların yapıldığı fakat toplumsal cinsiyet analizi bağlamında Güven-Lisaniler ve arkadaşları (2008), Aliefendioğlu ve arkadaşları (2011) dışında bir çalışmanın yer almadığı belgelenmiş olmaktadır. Bu bakımdan da araştırmanın önemi ortaya çıkmaktadır.

2.2.2 Amartya Sen'in İşlevsellik ve Yapabilirlik Yaklaşımı İle İlgili Kavramsal Çerçeve

Amartya Sen 1998 yılında Nobel Ekonomi ödülünü almış olup halen Harward Üniversitesi'nde ekonomi ve felsefe profesörü olarak çalışmaktadır. Amartya Sen, yapabilirlikten yoksunluk kuramını geliştirerek iki temel ögeden bahseder; işlevler ve yapabilirlikler. İşlev kavramı, yeterli beslenme, hastalanmama gibi temel işlevler ve sosyal hayata katılma, öz saygı geliştirme gibi daha karmaşık etkinlik ve durumları da

ifade etmektedir. Yapabilirlik yaklaşımı, gıda ihtiyacını karşılayabilmek, barınmak, giyinmek, eğitim görebilmek, önlenebilir hastalıklardan korunabilmek gibi temel yapabilirliklerden yoksun olan kişileri yoksul olarak tanımlamaktadır. Yapabilirlik, insanların kendileri için değerli olan işlevsellikleri başarma özgürlüğünü tanımlamaktadır. (Sen, 1983)

Amartya Sen yapabilirlik yaklaşımı ile, bireyin gelirinin iyi bir yaşam sürdürmeyi sağlayan bir araç olduğunu fakat yoksulluğun parasal olmayan göstergelerle açıklanması gerektiğini vurgular. Günümüzde yoksulluk kavramı eğitim ve sağlık gibi kamusal hizmetlere erişim, karar alma süreçlerine katılım gibi öğeleri de kapsamaktadır. 1990'lı yıllara kadar gelir ve tüketim giderleri üzerinden ölçülen yoksulluk, günümüzde ekonomik olduğu kadar sosyal ve kültürel unsurları da içermektedir. (Yıldırımalp & Özdemir, 2013)

Yapabilirlik yaklaşımı bireyin kendi seçtiği şekilde yaşamasının önemini vurgular. Bireyin farklı hayatlar sürdürebilme yeteneğini yansıtır. (Yuncu, 2005)

Köse (2021), *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Yapabilirlik ve Yapabilirlikten Yoksunluk: Sosyal Politika Yansımaları* adlı doktora tezinde, kadınlar ve kız çocuklarının eşitsiz toplumsal cinsiyet ilişkilerinin beklentilerini karşılamak yerine bu beklentileri değiştirerek onları başkalarının amaçlarına hizmet etme rolünden çıkararak hak ettikleri üzere eşit yurttaş olarak toplumda var olabilmelerini ve onların kendilerini gerçekleştirebilecekleri mutlu bir yaşam sürmelerini engelleyen alanları keşfedip onları dönüştürmenin mümkün olduğunu savunur. Köse, araştırmasında yapabilirlik yaklaşımının 80'li yıllarda ortaya çıkmasından sonra çeşitli tartışmalarla zenginleşerek günümüze kadar sürdüğünü ifade eder. Nussbaum (2000), Sen'in temel yapabilirliklere, bireylerin yaşamlarını sürdürmek ve yoksulluğa düşmemek için sahip olmaları gerektiği tezinin tersine, yapabilirlik yaklaşımının tamamen evrensel

olduğunu, temel yapabilirliklerin herkes için geçerli olması gerektiğini ileri sürer. Tartışmalar ışığında yoksulluğun, eşitsizliğin ve sosyal adaletin değerlendirilmesi amacıyla yapabilirlik kavramı zenginleştirilmiştir. Robeyns (2003) de yapabilirlik yaklaşımının toplumsal cinsiyet eşitsizliklerini bütüncül bir şekilde analiz etmek üzere yararlı bir çerçeve olduğunu belirtmiştir. Köse araştırmasında, toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin genç kadın ve erkeklerin yaşamında çocukluklarından itibaren nasıl etkili olduğunu, hayat koşullarını ve hayallerini, değer verdikleri gibi bir yaşam sürdürebilme isteklerini nasıl etkilediğini nitel yöntemle irdelemiş ve sonuç bölümünde bu eşitsizliklerle nasıl mücadele ettiklerini değerlendirmiştir. (Köse, 2021)

Kardam ve Yüksel (2004), *Kadınların Yoksulluğu Yaşama Biçimleri* adlı makalelerinde, kadınların toplumsal cinsiyet rolü gereği yoksulluğu erkeklere göre farklı yaşarken yoksunluklarını sadece maddi değil insan hak ve özgürlükleri, sosyal sermaye açısından da ele alarak nelere sahip olduklarını/olamadıklarını ve sahip olduklarını değiştirebilmek için nasıl mücadele ettiklerini derinlemesine araştırarak analizlerini ortaya koymuşlardır. (Kardam & Yüksel, 2004)

Yukarıda listelenen çalışmalardan bu çalışmada faydalanılmıştır.

2.2.3 Özel/Kamusal Alan İle İlgili Kavramsal Çerçeve

Özbek (2004), *Kamusal Alanın Sınırları* adlı makalesinde Weintraub (1997)'un kamusal alan/özel alan kavramlarını kullanan toplumsal ve politik analizlerdeki dört modelinden bahseder. Birincisi; devlet idaresi ile pazar ekonomisi arasındaki ayrımı belirten Liberal ekonomist modeldir. İkincisi; kökleri antik Yunan'a uzanan, topluluk ve yurttaşlık alanını tanımlayan ve kamusal alana denk düşen 'Cumhuriyetçi erdem' modelidir. Bu modelde özel alan ailenin ve ekonominin alanıdır. Üçüncüsü; Sosyallik modelidir. Bu modelde kamusal alan, 'planlanmamış' sosyal etkileşim ile ifade edilir. Özel alan ise mahremiyet alanını işaret eder. Dördüncü model; özel alanı aile içi ve

kamusal alanı da evin dışı olarak tanımlayan feminist analizlerde kullanılan modeldir. (Özbek, 2004, s. 44)

Bu çalışmada Weintraub'un model olarak sunduğu feminist analiz modeli uygulanmıştır. Feminist metodoloji; sosyal yaşamın bilgisinin nasıl üretildiği ve bu bilginin kadınların sosyal gerçeklikleri ile nasıl ilişkilendirileceği ile ilgilidir.

Nalan Yetim ve Ayşe Azman (2009), *Özel Alan / Kamusal Alan Ekseninde Göç Eden Kadın Kimliği: Mersin Örneği* adlı çalışmalarında, özel alan/kamusal alan ayırımı bağlamında göç eden kadın kimliğini toplumsal cinsiyet pratikleri açısından analiz ederler. Güneydoğu Anadolu'dan göçmen kadınların Mersin'de yaşadıkları deneyimler ve değişimlerin, onların özel alan ve kamusal alan sınırlarını yeniden biçimlendiğini tespit ederler. Araştırmacılar, Mersin'e göç eden kadınların özel alanlarında en büyük değişimin "çekirdek aile" kurma yönünde bir gelişim olduğu sonucuna varır. Bu evrilme ile en önemli toplumsal cinsiyet pratiklerindeki dönüşüm, karar alma sürecindeki kadının rolüdür. Kadınların önemli bir bölümü Türkçeyi Mersin'de öğrenmişlerdir. Doğum kontrolü ve kürtaj gibi pratikleri evlilikleri vasıtası ile öğrenmişlerdir. Geleneksel giysilerine sadık kalmışlar, kamusal alanda var olmayı bir zorunluluk olarak görmüşlerdir. Daha çok ailenin geçimi sebebiyle ya da göç etmeden önce var olan becerilerin sürdürülmesi amacıyla çalışma isteği görülmektedir. Kamusal alandan hizmet alan göçmen kadınlar mağduriyeti ve çaresizliği simgelemektedir. (Yetim & Azman, 2009) Araştırmada, Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden kadınların yaşam deneyimleri ve yaşadıkları değişimler ekseninde örnek olması bakımından bu makaleden faydalanılmıştır.

Ülker Yükselbaba (2008), *Habermas'ta Kamusal Alan/Özel Alan Ayrımı* adlı doktora tezinde, kamusal ve özel alan ayrımının bir karşıtlık ilişkisi olduğundan

bahsederken bunların farklı boyutlara ve anlamlara göre iç içe geçebildiğini vurgular. (Yükselbaba, 2008)

Yılmaz (2007), Hannah Arendt'te Özel Alan-Kamusal Alan Ayrımı ve Modern Çağda Toplumsal Alan adlı doktora tezinde, Arendt'in özel-kamusal alan ayrımının olduğu Antik Yunan düşüncesine başvurarak gördüğü ilkeleri modern çağa uyguladığı toplumsal alan dediği yeni bir alandan söz ettiğinden bahseder. Arendt'e göre toplumsal alan, özel ve kamusal alan arasındaki ayrımı bulanıklaştırmaya başlamış hatta hem özel alanı hem de kamusal alanı yıkmıştır. Antik Yunan düşüncesinde kamusal alan erkek ile özel alan ise kadın ile özdeşleştirilmiştir. Ancak kendisi de kadın olmasına rağmen Antik Yunan düşüncesini yücelten Arendt feminist teoristlerce eleştiriye tabi tutulmuştur. Ayrıca Arendt'e göre, toplumsal alanda kitle toplumunun ortaya çıkışıyla sadece kamusal alan değil özel alan da tahrip edilmiştir. Bu tahribat beraberinde kitlesel yalnızlığı da getirmiştir. Böylece insan dünyaya yabancılaşmıştır. Sonuç olarak Yılmaz'a göre modern çağın gerçekleri ve Antik Yunan idealleri birbirleriyle uyuşmamakta ve Arendt'in düşünceleri ütopyik kalmaktadır. (Yılmaz, 2007, s. 113)

Ebru Erdönmez ve Altan Akı (2005), *Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri* adlı makalelerinde, ortak yer, ortak amaçlar için kullanılan yerlerin toplumsal mekan-kamusal mekan olarak tanımlandığını söylerler. Bireylere ait özel gereksinimlerin karşılandığı mekanların ise özel mekanlar olarak tanımlandığını vurgularlar. (Erdönmez & Akı, 2005)

Melek Göregenli ve Pelin Karakuş (2014), *Göç Araştırmalarında Mekan Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme* adlı makalelerinde, kültürleşme araştırmaları yoluyla göçmenlerin yaşam kalitelerinin nasıl arttırılacağından bahseder. Göç sürecinin farklı insan gruplarından ve kültürlerin karşılaştığı bir andan ibaret

olmadığı, bu karşılaşmanın ve sonrasında fiziksel bir mekanda gerçekleştiğinin de dikkate alması gerektiğini vurgularlar. (Göregenli & Karakuş, 2014)

Araştırmacı tarafından bu bölümde yer alan tüm makale, kitap ve çalışmalar incelenerek kamusal/özel alana dair fikirler geliştirilmiştir. Araştırmanın konu ile ilgili alan yazınına katkısı bakımından bir değerlendirmeye varılmıştır. (Büyüköztürk, 2018, s. 47)

Bölüm 3

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ VE ANALİZİ

Çalışmanın bu bölümünde 1974'ten sonra Türkiye'den Kıbrıs'a çocukluk, gençlik ya da yetişkinlik çağında göç eden kadınların yaşam deneyimlerinin derlendiği saha çalışmasının nasıl yürütüldüğü aktarılacaktır.

Saha çalışmasında veriler 1975-1978 yılları arasında Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden ve Gazimağusa şehrinin Maraş bölgesine yerleştirilen ailelerdeki 17 kadın ile yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla yüz yüze derinlemesine görüşme yapılarak derlenmiştir. Görüşmeler katılımcıların demografik bilgileri alındıktan sonra katılımcının göç öncesi ve sonrası özel ve kamusal alandaki deneyimleri üzerine karşılıklı sohbet şeklinde gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın ana eksenini göçmen olan kadınların kamusal ve özel alandaki deneyimleri (işlevsellikleri), kadınların göçü nasıl algıladıkları, göç ettikleri ve göç edilen yerle ilgili düşünce/duyguları ve şu anki yaşantılarından duydukları memnuniyet/ memnuniyetsizlik temaları üzerinde de durulmuştur.

Araştırmaya katılanlar Gazimağusa şehrinin Maraş bölgesinde yer alan Mersinliler (Pertev Paşa), Antalyalılar, Canbolat, Karakeşliler ve Beşevler mahallelerinde ikamet eden 1975-78 arası, o dönemdeki Kuzey Kıbrıs yönetimi (Kuzey Kıbrıs Türk Federe Devleti) ve Türkiye Cumhuriyeti arasında imzalanan anlaşmaya bağlı olarak Kıbrıs'ın kuzeyine göç eden ailelerdeki 17 kadın katılımcıdan oluşmaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Nitel araştırmada araştırma süreci; araştırılan olay, olgu ya da duruma göre değişebilir. (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 67) Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi yöntemlerin kullanıldığı, algıların ve olayların doğal ortamda izlendiği bir araştırmadır. (s.41) Nitel araştırmacı araştırma sürecinin doğal bir parçasıdır. Sahada vakit geçirir, katılımcılarla doğrudan görüşür ve elde ettiği bulguları, kişisel deneyimleri araştırmanın analizinde kullanır. (s.44)

Bu saha çalışmasında da derinlemesine, yüz yüze ve gözlem içeren 17 görüşme yapılarak nitel veri toplanmıştır. Araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmış, örnekleme, katılımcıların birbirini tavsiye ettiği kartopu tekniği kullanılarak oluşturulmuştur. Veriler anlık toplanmıştır. Araştırma ncesi Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulun'dan Etik Uygunluk onayı alınmıştır.² Onay sonrası iki pilot görüşme gerçekleştirilip görüşme formu tekrardan yapılandırılmıştır.

3.2 Araştırmanın Katılımcıları

Katılımcıların dokuzu göç edilen tarihte 0-14 yaş aralığında, beşi 15-24 yaş aralığında,  25 ve üstü yaş aralığındaydı. İlk ulaşılan ve pilot görüşme yapılan katılımcı, muhtar azası olan K1 olmuştur. Daha sonra K1 aracılığı ile 9 kadına ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmacının çalıştığı kurumda İngilizce ğretmeni olan K14 aracılığı ile de 6 kadına ulaşılmıştır. Katılımcıların bazılarına haber vermeden doğrudan evlerine ya da buldukları yere gidilmiş araştırma konusu anlatılarak anlık veriler toplanmıştır. Katılımcıların bazılarında ise telefon ile aranarak araştırma

² "Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a Göç Eden Kadınların zel ve Kamusal Alandaki Yaşamları: Maraş rneği" adlı Yüksek Lisans tez alışması Doğu Akdeniz Üniversitesi Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından 27.11.2020 tarihinde onaylanmıştır.

konusu açıklanarak görüşme talep edilmiştir. İki katılımcı ise K1'in evinde misafir olarak bulunmakta iken araştırmacı tarafından araştırma konusu açıklanmış, kabul görünce ev sahibi tarafından araştırmacı ile yalnız bırakılarak görüşmenin yapılması sağlanmıştır.

3.3 Görüşme

Görüşme, sosyal bilimlerde özellikle sosyolojide en sık kullanılan araştırma yöntemlerinden biridir. Sohbet tarzı görüşme, araştırmacının doğrudan ortama katıldığı saha araştırmalarında kullanılır. Bu yaklaşım araştırmacıya durumlara ve bireysel farklılıklara uyum sağlama bakımından büyük bir esneklik sağlamakla beraber verilerin düzenlenmesi ve analiz edilmesini güçleştirir. (Yıldırım & Şimşek, 2016, s. 131)

Bu noktadan bu araştırmada yarı yapılandırılmış soru formu kullanılmıştır. Görüşme verileri katılımcılardan izin alınarak kayıt cihazına kaydedilmiştir. Tüm katılımcılar kayıt alınmasına izin vermişlerdir.

Covid-19 salgını sebebiyle saha araştırmasına çıkmak için uygun zamanı belirlemek zor olmuştur. Covid-19 salgınından korunmak amacıyla evlerin bahçesinde ya da kapı ve pencereler açık şekilde evlerin iç mekanlarında görüşme yapmak için en uygun zaman olması sebebiyle 1 Temmuz - 31Ağustos 2021 tarihlerinde sahaya çıkılmıştır. Araştırmacı kendi özel aracı ile görüşmelere gitmiştir. Araştırmacı, K1 ile ilk 9 katılımcıya birlikte gitmiştir. Bir yandan K1'in araştırmacı ile birlikte görüşme yapılacak yere gitmesi diğer katılımcılara araştırmaya katılma hususunda güven vermiş, diğer yandan araştırmacının katılımcı ile yalnız kalamadığı ortamlarda K1'in yönlendirmeleri olmuştur. Bu durum araştırmanın nesnelliğini koruması bakımından olumsuz bir etki yaratmıştır. Fakat sadece bir kaç görüşmede K1 görüşme ortamında

bulunmuş daha sonraki görüşmelerde ise başka bir odaya çekilerek araştırmacının katılımcı ile yalnız görüşmesine olanak sağlamıştır.

Yüz yüze görüşmelerde araştırmacı katılımcılara kendini tanıtmış, araştırma konusu ile ilgili bilgi vermiş ve gönüllü onam formunu imzalatmıştır. K1, K2, K3, K5, K6, K7, K9 ve K16 ile evlerinde ayrı ayrı görüşme yapılmıştır. K4 ile görüşmeye habersiz gidilmiştir. Araştırmacı K4'ü mandırada, kendi deyimi ile, emekli olduktan sonra oyalanmak için aldıkları koyunlarla uğraşırken bulmuş, böylelikle araştırmacı katılımcıyı günlük yaşam deneyiminde gözlemlene fırsatı yakalamıştır. K17 ile kendi işlettiği markette görüşmeye yalnız gidildi. Markette seyrek de olsa müşteriler geldiği için katılımcı zaman zaman konuya odaklanmakta zorlanmakla beraber Türkiye'deki ve Kuzey Kıbrıs'taki yaşamı hakkında konuşmak onu tekrar motive etmiştir. Araştırmacı K1'in evinde misafir olarak bulunurken yine misafir olan K8 ve K10 ile ayrı tarihlerde görüşmeyi gerçekleştirdi. Görüşme sırasında ev sahibi K1, araştırmacı ve katılımcıyı yalnız bıraktı. Araştırmacının çalıştığı kurumda meslektaşı olan K14'ün annesi olan K12'nin evine haber verilerek yalnız gidildi. K12'nin evinde onun bakıcısı olan K11 ile ve K13, K14, K15'in katılımlarıyla görüşme yapıldı. K13, K14 ve K15, K12 ve K11 ile görüşmenin uzaması sonucunda, görüşmenin yapıldığı Ispartalılar mahallesindeki bir mevlide gelerek görüşme yapılan eve ziyarete gelmeleri ile araştırmaya dahil olmuşlardır. Her katılımcı ile ayrı ayrı görüşmeler yapılmış ancak görüşmeler bittikten sonra konu üzerine grup halinde sohbet devam etmiştir. Araştırmacı katılımcıların birbirlerinin deneyimlerini sorgulama ve kendi deneyimlerini paylaşmalarını izleme ve not alma şansını yakalamıştır.

Görüşmeler 20-60 dakika sürmüştür. Katılımcılara öncelikle yaşları, Türkiye'den hangi ilden geldikleri, eğitim durumları gibi demografik bilgileri içeren sorular yöneltilmiştir. Daha sonra Kuzey Kıbrıs'a göçmeden önceki ve göçtükten

sonraki bir günlerini anlatmaları istenmiştir. Ayrıca katılımcılara göç sırasındaki duygu ve düşünceleri, göçü nasıl algıladıkları da sorulmuştur.

Araştırmacı, katılımcıların gündelik hayat ve kişisel deneyimlerine önem vermiştir. Aileleri ile birlikte Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç ederek Gazimağusa-Maraş bölgesine yerleşen kadınların göç sonrası özel ve kamusal alanda değer verdikleri işlevselliklerinde dolayısıyla yapabilirliklerinde meydana gelen değişim araştırılmıştır.

3.4 Verilerin Analiz Süreci

Bu araştırmada analiz hem veri toplama sürecinde hem de süreç bittikten sonra yapılmıştır. Görüşmelerdeki düşünceler, açıklamalar ve anlamlar ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Analiz sürecinde kayıt cihazı ile toplanan veriler dinlenmiş Microsoft Word programında deşifre edilmiş, Excel programında düzenlenmiş ve özetlenmiştir. Deşifre edilerek metin haline getirilen kümenin içinde çalışmanın amacına uygun olarak tespit edilen temalar;

- ✓ göç algısı ve göçü nasıl deneyimledikleri,
- ✓ kamusal alandaki işlevsellikler (çalışma, seyahat, sosyal yaşam),
- ✓ özel alandaki işlevsellikler (özel alana ait kararlara katılım, ev içi emeğin ev halkı arasında dağılımı, evlilik kararı)
- ✓ göç öncesi ve sonrası iyi olma halleri ile ilgili algı bağlamında içerik analizi yapılmıştır. Bu temalara ait veriler ve ilişkileri belirlenerek analiz edilerek çıkarımlarda bulunulmuştur. (Büyüköztürk, Çakmak, Akgün, Karadeniz, & Demirel, 2018, s. 259) Devam eden bölümde araştırmanın bulguları paylaşılmaktadır.

Bölüm 4

BULGULAR VE ANALİZ

Olgubilim araştırmalarında veri toplama aracı olan görüşmeler aracılığı ile olgulara ilişkin yaşantıları ve anlamları ortaya çıkarmak için etkileşim, esneklik ve sondalar kullanılarak irdelemeler yapılır. Görüşme ortamında bireyler kendilerinin bile daha önce farkında olmadıkları ya da üzerinde fazla düşünmedikleri yaşantıları ve anlamları dışa vurur ve ortaya koyarlar. (Yıldırım & şimşek, 2016, s. 71) Bu bölümde katılımcıların göç sonrası özel/kamusal alandaki işlevselliklerinde meydana gelen değişim ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

4.1 Kuram Oluşturma Kapsamında Temalara Ait Bulgular

Olgubilim ve kuram oluşturma yaklaşımı ile yapılan bu araştırmada toplanan derinlemesine görüşme ve gözlem verileri dört ana başlık altında derlenerek çalışılmıştır.

- ✓ Göç algısı ve göçü nasıl deneyimledikleri
- ✓ Göç öncesi yaşantı
 - kamusal alandaki işlevsellikler
 - özel alandaki işlevsellikler
- ✓ Göç sonrası yaşantı
 - kamusal alandaki işlevsellikler
 - özel alandaki işlevsellikler
- ✓ İyilik Halleri
 - göç öncesi iyilik halleri

- göç sonrası iyilik halleri

Bu çalışmada Türkiye'den Kıbrıs'ın kuzeyine aileleri ile göç eden kadınların göç etme kararı, göçü nasıl deneyimledikleri, göç öncesi ve göç sonrası günlük yaşamları irdelenerek göçü nasıl deneyimledikleri ve algıladıkları, göçün katılımcı kadınların kamusal ve özel alandaki işlevselliklerinde nasıl bir değişim yaptığı ve bu değişimi nasıl anlamlandırdıkları tespit edilmeye çalışılmıştır.

Bu bölümde araştırmacının sahada katılımcılar ile sürekli etkileşimde bulunarak aldığı notlardan, gözlemlerden, katılımcıların anlatılarından elde edilen bulgulardan anlam üretilmeye çalışılmıştır. Bu süreçte katılımcıların metne dönüştürülerek veri haline getirilen anlatıları bizzat araştırmacı tarafından tekrar tekrar okunmuş ve üzerinde dikkatlice düşünülmüştür. Veri aşinalığı sağlandıktan sonra veriler/geçici bulgular tez danışmanı ile tartışılarak anlamlandırılmış ve yorumlanmıştır. Bu aşamada araştırmacı kendine, kim? neden?, ne?, burada neler oluyor? bende neler etki bıraktı? gibi sorular sorarak analiz sürecine hazırlık yapmıştır. Araştırmacı sadece katılımcıların anlattıklarını değil onların neler düşündüklerini ve neler hissettiklerini algılamaya çalışmıştır. Tüm bunların sonucunda verilerin tanımlanması ve sınıflandırılması aşamasına geçilmiştir.

4.1.1 Katılımcıların Demografik Bilgileri

Katılımcılar göçü farklı yaşlarda deneyimlemişlerdir. Buna bağlı olarak göç algısı ve kamusal/özel alandaki işlevselliklerindeki değişim analiz edilirken bu olgu göz önünde bulundurulmuştur. Analitik olarak 17 katılımcının göç edilen yaşına bağlı olarak (0-15 yaş) çocuk, (15-24 yaş) genç ve (25 yaş ve üzeri) yetişkin olarak değerlendirilmiştir. Buna göre 9 katılımcı çocuk yaşta, 5 katılımcı genç yaşta ve 3 katılımcı da yetişkin yaşta göç etmiştir. Yetişkin yaşta gelen bir katılımcı (K9) görüşme bittikten sonra 2022 Mart ayında vefat etmiştir.

Katılımcıların 1975-1978 yılları arasında göç ettikleri saptanmıştır. Buna göre 14 katılımcı 1975 tarihinde, 1 katılımcı 1976 tarihinde, 1 katılımcı 1977 tarihinde ve 1 katılımcı da 1978 tarihinde göç etmişlerdir. Katılımcıların 1'i Adana, 2'si Konya-Karaman, 2'si Antalya, 5'i Isparta-Eğridir, 7'si Mersin illerinden gelmiştir.

Çocuk yaşta gelen 9 katılımcının 7'si ilkokul mezunudur, 1'i ortaokul ve 1'i üniversite mezunudur. Genç yaşta gelen 5 katılımcının hepsi ilkokul mezunudur. Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcıdan 2'si okuma yazma bilmemekte 1'i ise ilkokul mezunudur.

Çocuk yaşta gelen 9 katılımcının 4'ü emekli olmuştur. Bunlardan ikisi bir devlet kurumunda (üniversite) temizlik işçisi olarak çalışıp emekli olmuşlardır. Biri küçük yaşta fabrikada çalışmaya başlamış daha sonra kendi işini kurarak çiçek dükkanı ve market işletmiş, kendi işinden emekli olmuştur. Çocuk yaşta gelen ve şimdi emekli olan dördüncü katılımcı ise bir otelde temizlik işçisi olarak çalışmıştır. Çocuk yaşta gelen bir katılımcı seracılık ve hayvancılık yapmış ücretsiz aile işçisi olarak çalışmıştır. Serada dizlerinin üzerinde çalışmaktan sağlık problemi yaşamış ve şu an çalışamaz durumdadır. Emekli olamamıştır. Bir katılımcı otelde çalışırken belinden hastalanmış yanlış bir ameliyat geçirmiş ve mağdur emeklisi olmuştur. Çocuk yaşta gelen katılımcılardan üçü ise halen çalışmaktadır. Bunların ikisi bir otelde temizlik işçisi olarak biri ise üniversitede İngilizce öğretmeni olarak çalışmaktadır.

Genç yaşta gelen 5 katılımcıdan 4'ü görüşme yapıldığı sırada emeklidir. Bunların ikisi bir devlet kurumunda (üniversite) temizlik işçisi olarak çalışmıştır. Biri eşinin hırdavat dükkanında raf görevlisi ve tezgahdar olarak çalışıp emekli olmuştur. Biri otelde temizlik işçisi olarak çalışıp emekli olmuştur. Genç yaşta gelen katılımcılardan biri de evlerde gündelikçi olarak çalışmış fakat emekli olmamıştır. Devletten sosyal yardım almaktadır.

Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcıdan ikisi otelde temizlik işçisi olarak çalışmış ve emekli olmuştur. Biri ücretli bir işte hiç çalışmamış evlerinin önündeki bahçede ekip biçmiştir, emekli olmamıştır. Devletten sosyal yardım almaktadır.

Sonuç olarak; çocuk yaşta gelen 9 katılımcıdan 7'si ücretli bir işte çalışmıştır. Biri ücretsiz aile işçisi olarak, biri kendi hesabına çalışmıştır. Genç yaşta gelen 5 katılımcıdan 3'ü ücretli bir işte çalışmış, biri gündelikçi olarak, biri de ücretsiz aile işçisi olarak çalışmıştır. Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcıdan 2'si ücretli bir işte çalışmış, biri ücretsiz aile işçisi olarak çalışmıştır.

Göç ederken genç yaşta olan 5 katılımcıdan ikisi bekar ikisi evli gelmiştir. Evli olanların biri göç ederken 8 aylık hamile, diğeri ise bir çocuklu olduğunu belirtmiştir. Genç yaşta göç edenlerden biri ise gezmeye gelmiş eşi ile tanışıp evlenip kalmıştır. Göç ederken yetişkin yaşta olan katılımcılardan biri evli ve 4 çocuklu, biri evli ve 5 çocuklu, biri de evli ve 7 çocuklu gelmiştir.

Araştırmacının görüşme yaptığı sırada, çocuk yaşta gelen katılımcıların tümü evlidir. Bunlardan birinin eşi Kıbrıslıdır. Genç yaşta gelen 5 katılımcıdan dördü evli, biri boşanmıştır. Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcının üçü de duldur.

Araştırmacının görüşmeleri yaptığı tarihte (2021) çocuk yaşta iken göç eden katılımcıların yaşları aşağıdaki gibidir:

K10	51
K14	52
K7 ve K15	54
K4 ve K13	56
K11	57
K1	59
K17	60

Araştırmacının görüşmeleri yaptığı tarihte (2021) genç yaşta iken göç eden katılımcıların yaşları aşağıdaki gibidir:

K6	63
K2	64
K16	66
K8	68
K5	69

Araştırmacının görüşmeleri yaptığı tarihte (2021) yetişkin yaşta iken göç eden katılımcıların yaşları aşağıdaki gibidir:

K9	79
K12	83
K3	85

Araştırmacının gözlemlerine göre katılımcıların bugünkü sosyo-ekonomik durumları sosyal yardım alan iki katılımcı hariç orta-alt sınıfta yer almaktadır. Araştırmacı katılımcı kadınlarla evlerinde, bahçelerinde ya da iş yerlerinde görüşmüş ve yaşadıkları mekanda bulunarak sosyo-ekonomik durumlarını gözleme imkanı bulmuştur. Katılımcıların bir kısmı hala devletin kendilerine tahsis ettiği evde otururken bir kısmı da satın aldıkları veya inşa ettikleri yeni evlerinde oturmaktadırlar. Biri kendilerine devlet tarafından verilen evin ikinci katını inşa ederek evi bytmştr.

ocuk yaşta gelen 9 katılımcıdan 8'inin başı açıktır. Biri emekli olduktan sonra kapanmıştır. Genç yaşta gelen 5 katılımcıdan  başrtldr. Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcının üçü de Türkiye'nin geleneksel yapısına uygun şekilde başrtldr.

4.1.2 Katılımcıların G Algısı ve G Nasıl Deneyimledikleri

Bu bölümde araştırmacı katılımcılara yönelttiği sorularla onların çocukluk, gençlik ve yetişkinlik dönemlerine, yaklaşık 46 yılı aşkın bir süre öncesine dönerek hatıralarını tazeleme, yeniden yaşama gibi duygu yüklü anlarına tanıklık etmiştir.

4.1.2.1 Katılımcıların Göç Algısı

Çocuk yaşta gelen katılımcıların bazı duyguları ilk defa yaşadıkları görülmektedir. Katılımcılarla yapılan sohbet sırasında akıllarına ilk gelen göç sırasında yaşadıkları, yeni bir mekan; balkonlu evin sevinci, tattıkları yeni bir yiyecek; portakalın verdiği mutluluk, sevdiklerinden ayrılma, belirsizlik ve korku hatta açlık gibi duygular onların 47 yıl gibi uzun bir süre geçse de belleklerinden silinmeyen bir hatıra olarak kaldığı ortaya çıkmıştır. Tanımlanan bu temalara ilişkin katılımcıların ifadeleriyle aktarımlar aşağıdaki gibidir:

Yenilik ve sevinç

“Eve geldiğimizde çocuktum, seviniyordum, 2. kattı, balkonu vardı. Altı askeri depoydu. Çocuk olduğumuz için umursamıyorduk, yeni bir yere gelmiştik.” K1

“Ayyy, nasıl kıyamet, bütün insanlar orada, gidenler, yolculamaya gelenler, sarılıp sarılıp ağlaşanlar, bayılanlar. Çünkü denizaşırı bir yere geliyorlar ya Temmuz ayı 1975. Böyle sıcak yoktu o zamanlar. Neyse, otobüslere bindik. Genç kız heyecan. İki arkadaşım da var komşu kızı. Şehir dışına hiç çıkmamışım.” K2

“Yeni bir macera, yeni bir ülkeye gidecem adaya gidecem, gemiye binecem. Antalya’dan hiç dışarı çıkmamıştım. Nereye gidiyorum, umurumda değil.” K2

Bolluk

“Sürekli bize yiyecek içecek veriyorlar. Kasa kasa portakallar yağmışlar oraya. Yurtta, gidiyoruz portakalları alıyoruz yiyoruz.” K14

“Bir hafta yurtta kaldık, bedava yedik içtik yattık kalktık.” K9

Korku, belirsizlik

“Aile bireylerini asker çağırıyordu. Anneleri aldı telaş, niye alıyorlar babamı, meğer ev verecekler.” K14

“O korku vardı, askeriye nerede, sınır nerede, hiç bir bilgimiz yok yani.

Savaştan çıkmış bir ülkeye geldik, evleri temizledik içinde oturuyoruz. Sonra yavaş yavaş alıştık.” K2

Sevdiklerinden ayrılma, aile özlemi, yabancılik çekme

“Dünyayı verseler gözümde yoktu. Sevdiklerimden ayrıldığım için çok zoruma gitti, günlerce ağladım, sevmedim burayı. Ben özgürdüm orada, teyzeme gidiyordum dayıma gidiyordum.” K15

“1978’de gezmeye geldim dayımın yanına. Hiç sevmedim Kıbrıs’ı, beğenmedim, bir daha gelmem demiştim. Ama büyük söylemişim. Mersin’de gayet güzeldi, evdeydim, annemle babamla. Bir kız, bir oğlan kardeşim vardı. Ben evde çalışmadım, el işi görmedim. Buraya geldim. Çok ağladım, zor alıştım. Üç yıl göz yaşı döktüm. Aileden ayrı, çevreye alışmak için.” K16

Açlık

“Harika mahallesinde ev verdiler eve yerleştik. Biz o zaman hiç bir yer bilmiyorduk, açtık. Annem dedi ki yavrum hiç üzülmeysin ben sizi doyurucam. Tarlanın ortasında ateş yaktı annem. Annem gelirken sacını, oklavasını, ununu getirmişti. Annem bir hamur yoğurdu, bazlama yaptı, sıkma yaptı karnımızı doyurdu. Çok şükür bu günlere geldik.” K4

Çocuk yaşta göç eden katılımcı kadınların belleklerinde göç algısının soyut kavramlar olarak kaldığı gözlemlenmiştir. Bu da onların psiko-sosyal durumlarında kalıcı izler bıraktığının bir işaretidir. Göç, sadece bir yer değiştirme hareketi değil aynı zamanda sosyo-kültürel bir olaydır. Göç yolculuğuna maruz kalan çocuklar göç kararında söz sahibi olmadıkları için bu durumda en çok etkilenen grupta yer alırlar. (PDR, 2020)

Genç yaşta gelen katılımcılardan biri göç sırasında neler yaşadıkları/hissettikleri sorulduğunda, ilk defa şehir dışına çıktığını, ilk defa gemiye bindiğini bu sebeple de merak ve heyecan duyduğunu anlatmıştır. Diğer bir katılımcı ise göç etmek istemediği için kocasından şiddet gördüğünden bahsetmiştir. Başka bir katılımcı Kıbrıs'a akrabasının yanına gzmeye gelmiş fakat evlenerek kalmış. Ailesini Türkiye'de bırakıp gelen bu katılımcı ilk yıllarda aile özlemi ve yalnızlık çekmiştir.

Aile içi şiddet, psikolojik baskı

Yetişkin yaşta gelen bir katılımcının göç sırasında ilk hatırladığı husus, rahat bir ortama gelmiş olduğudur. Zira katılımcı gelmeden önce maddi sıkıntı içinde olduğunu ve eşinin bir süre hapiste yattığını belirtmiştir. Katılımcı Türkiye'de geçimini gündelikçi olarak bahçecilik ve hayvancılıktan sağlamaya çalışıyordu. Bu katılımcı göç sırasında hapisten çıkmış olan eşi tarafından şiddet görmüştür.

“Kalktım, amcasının kızıyla ev aramaya gittik, evler boş ya, akşam bana dayak attı. Sen istedin sen geldin buraya dedi. Bu evden de çıkmıycan dedi. Bahçe de var ya, bu bahçe bir ev kazanır dedi. Ama ev, bahçe kazanmaz.” K9

“Kocam karar verdi gelmeye. Kocamın ismiyle gelmedim ben. Çünkü hiç istemedim. Kızlık ismimle geldim. Mersin'in sokaklarında dayak yedim, ille gidecez diye.” K5

Genç yaşta göç eden katılımcıların kimi göç sırasında erkek şiddeti ile baş etmek zorunda kalmış kimi ailesinden ayrıldığı için uyum sorunu yaşamış kimi de göçü yeni bir macera olarak algılamıştır. Göçü macera olarak algılayan katılımcının ailesinin Türkiye'de küçük de olsa bir evi vardı. Ailenin ekonomik durumu katılımcının göç algısını etkileyebilmektedir. Bireyin psikolojik iyi oluşu içine doğduğu toplumdaki ve onun getirilerinden etkilenmektedir. (Kaplan, 2022)

Bir katılımcı göç sonrası da alkolik olan eşinden şiddet görmeye devam etmiştir.

“Kötü davranıyordu. Dövmeler, bağırılmalar çağırılmalar. Dedim çocuklar mı, ben mi, alkol mü? Dedi, alkol. Bir celsede ayrıldım. Mağusa’da bütün polisler biliyordu.” K5

“Ayrıldıktan sonra eşim, evleri kırdı, camları kırdı, ağaçları söktü. Gece beşte soğukta dışarda oturdum. Polis geldi, oturacak yer yok. Dört ay camlarda karton oturdum. Polisler de nefret etti ondan. Böyle kötülük mü olur, diyorlardı. Her şeyi yapıyordu, sonra bilmiyorum, hatırlamıyorum derdi.” K5

Kadının aile içinde uğradığı şiddet onun yaşamını, fiziksel ve psikolojik bütünlüğünü, bağımsızlığını tehlikeye sokar. Ev içinde yaşanan şiddet özellikle kadın ve çocukları etkilemektedir. (Ünal, 2005)

Çocuklar ve maddi rahatlık vurgusu

“Toplu fotoğraf istiyoruz dediler. Fotoğraf çektirdik çocuklarımızla. Hazırlandık. İki otobüs geldi. Antalya’ya geldik. Yemek yedik, yemeğin parasını onlar ödediler. Kaç kişisiniz dediler, 5 kişiyiz dedik. Gemiye bindik 5 çocuk bir de biz.” K12

“Baktım benim adam çocukları toplamış otobüse bindiriyor. Vardım otobüsün kapısına çocukların kanadından aldım attım, aldım attım. Dedim ki sen git mala bak, biz burada çocuklarla kalırız. Bize sahap çıkarlar. Zaten dönesim yok. Bir iki otobüs geri döndüler. Neyse adam kaldı.” K9

Yetişkin yaşta göç eden katılımcılar bir yandan çocuklarının sorumluluğu ve ailesi için yeni bir hayat kurma endişesi taşırken diğer yandan göç olgusunun getirdiği zorluklarla baş etme stratejisi geliştirmek zorunda kalmışlardır. Bu grupta yer alan katılımcılar düşük sosyo-ekonomik sınıftan (gündelikçi çiftçi-hayvancı) geldikleri için daha iyi bir yaşamı arzulamışlardır.

4.1.2.2 Göç Deneyimi ve Göçün Çekiciliği

Çocuk yaşta göç edenlerin annesi, babası veya ağabeyleri göç etmeye karar vermiştir. Bir katılımcının anne-babası hastalıktan vefat ettiği için ağabeyi göç etmeye karar vermiştir.

“1962 doğumluyum. 1975’te Kıbrıs göçmen geliyordu. Henüz ilkokulu bitirmiştım. 12 yaşındaydım. Babam, hazırlanın, Kıbrıs gidiyoruz, dedi. 3 kardeşlik babamla geldim. Annemiz yok...Devlet burada ev verdi, bahçe verdi.” K1

“Annem istemişti gelmeyi, babam istemedi, ev alırsız dedi, tarlamız olur dedi.”

K7

“Ben hiç istemedim. Arkadaşlarım oradaydı, en güzel yıllarım orada geçti, oynardık, düven sürerdik, çocuk bakardık. Kazlar meşhurdu, kazları güderdik. Canlı kaz satıyorduk. Eti çok güzeldir. Boş zamanlarımızda atölyeler vardı, kadınlar giderdi orada çalışırdı. Çok güzel yıllardı onlar. Ben kaçtım bile, ben otobüsten kaçtım, dayıma kaçtım. İstemiyorum dedim. Babam dedi, sana bisiklet aldım, onu yaptım şunu yaptım. Dünyayı verseler gözümde yoktu. Sevdiklerimden ayrıldığı için çok zoruma gitti, günlerce ağladım, sevmedim burayı. Ben özgürdüm orada, teyzeme gidiyordum dayıma gidiyordum. Oyun zamanımız vardı.” K15

Çocuk yaşta gelen katılımcılar karar verme mekanizmasında yer almadıkları için göçü travmatik olarak algılayabilmektedirler.

Genç yaşta gelen katılımcılardan birinin babası, birinin kocası ve ikisinin kendi göç etmeye karar vermiştir. Biri de karı-koca birlikte karar vermişlerdir.

“Bir gün babam geldi dedi ki: Kıbrıs’a göçmen alıyorlarmış, biz de gidelim mi? Anama sordu. Anam tabii ki gitmek istemedi. Niye gideceğiz ki, dedi. Bu arada evimiz küçüktü ya. Babam yeni ev yapacaktı. Taşını maşını malzemelerini almış kapının önünde yığılı bekliyordu. Babamın arkadaşları sağdan soldan geldi, gidelim işte

dediler. Ne yapacaksın yeni evi, Kıbrıs'a gidelim, bahçe vereceklermiş ev vereceklermiş bize, dediler. Burası zaten senin, döner gelir yaparsın dediler. Gidelim, gidelim.” K2

Genç yaşta göçü deneyimleyen bu katılımcı (K2), zaten Türkiye’de küçük bir evlerinin olduğunu ama babasını arkadaşları ikna ettiği için göç ettiklerini anlatmıştır. Sosyo ekonomik durumu çok kötü olmayan bu katılımcı bu sebeple göçü heyecan verici bir olay olarak deneyimlemiştir.

“Vatanından ayrılmak var. Geride anneyi babayı bırakmak var... Kocam karar verdi gelmeye. Kocamın ismiyle gelmedim ben. Çünkü hiç istemedim. Kızlık ismimle geldim. Mersin'in sokaklarında dayak yedim, ille gidecez diye.” K5

“1974'te burada savaş çıktı. Savaş çıktıktan sonra, bir kızım vardı, herkes yazıldı, Kıbrıs'a göçmen, biz de yazıldık, geldik buraya. 5 Temmuz 1975. Sonra da yerleştik buraya, burada kaldık.” K8

“Mersin'den 22 yaşında geldim. 1978'de gezmeye geldim dayımın yanına. Hiç sevmedim Kıbrıs'ı, beğenmedim, bir daha gelmem demiştim. Ama büyük söylemişim. Eşimle tanıştum. (Eşi araya giriyor) Anneannen istemişti beni, doğruyu söyleyeceksin. Sonra kismetmiş, geldiler istediler, geldim Kıbrıs'a.” K16

Bu katılımcı kendi isteği ile evlenerek göç ettiği halde ilk zamanlarda uyum problemi yaşamıştır.

Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcıdan biri göçmen olarak gelmeye kendi karar vermiş, ikisinin ise kocaları karar vermiştir.

“Üç tane abim vardı, abimin birine gittim danıştum. Biz sebzedden kazanırdık, adam da mapısta ya, dedim ki böyle böyle, abim dedi çocukların belki okur, adam olur, memur olur, dedi ki git.” K9

Maddi sıkıntıları olan yetişkin yaşta göç eden katılımcılar çocuklarının geleceğini düşünerek yer değiştirmeye razı olmuşlardır.

Göç etme kararına dahil olma/olmama durumundan sonra katılımcılar geldikleri yaşa göre göç deneyimlerini farklı yaşamışlardır. Çocuk yaşta gelenlerin kimi yeni bir mekanın verdiği heyecanı yaşarken kimi Türkiye’de bıraktığı arkadaşlarını, akrabalarını özlemiştir. Genç yaşta gelen katılımcılar yeni mekanlarına yerleşirken olaya dahil edilmişler eşyaların yerleştirilmesi, temizlenmesi v.b. konularda annelerine yardımcı olmuşlardır. Yetişkin yaşta gelen katılımcılar ise eşleri ile mücadele etmek durumunda kalmışlardır. Yetişkin yaşta gelen 3 katılımcıdan biri kendilerine verilen evi küçük bularak ev bakmaya gittiği için eşinden şiddet görmüştür.

4.1.3 Göç Sonrası Kamusal ve Özel Alandaki İşlevselliklerde Meydana Gelen Değişim

Göçle birlikte mekansal bir değişim yaşanmıştır. Bu mekansal değişim nedeniyle katılımcıların günlük yaşantılarının ve dolayısı ile işlevselliklerinin değişime uğraması beklenebilir. İşlevsellikler mekansal değişimin yanı sıra, farklı bir kültürle etkileşime girmek, göç edilen ülkeye ait yasal düzenlemeler ve ekonomik faktörlere bağlı olarak artmakta ya da azalmaktadır.

4.1.3.1 Kamusal Alan İşlevsellikleri

Kamusal alan işlevsellikleri eğitim, istihdam ve sosyal hayata katılım olarak belirlenmiştir.

4.1.3.1.1 Eğitim

Çocuk yaşta gelen 9 katılımcıdan 8’i ilk ve ortaokulu bitirmişlerdir. Sadece biri üniversiteyi de bitirerek İngilizce öğretmeni olmuştur. Genç yaşta gelenler ilkokul mezunudur. Eğitimlerine devam etmemişlerdir. Yetişkin gelenlerden üçte ikisinin okuma yazması yoktur.

6 yaşında göç eden **K10**'un ifadeleri: *“Babam, erkek çocukları okuttu, o zaman öyle bir şey vardı, ben orta okula gitmedim. Çok ağladım diplomam hala okulda, gidip alıcam. Örnek olsun herkese, asacağım duvara.”*

9 yaşında gelen **K13**'ün ifadeleri; *“Ben burada ilkokulu bitirdim, başka gitmedim. Çünkü bana çocuk baktırdılar. 12-13 yaşında çocuklara bakardım.”*

32 yaşında gelen **K9**'un ifadeleri; *“Ben okula gitmedim. Kocam üç sene okumuş. 15 yaşında ben kocamın kapısına geldim. Ona dedim ki günde iki kelime öğrenseydim okurdum. O da dedi ki, anan baban öğretiydi, kocaya vermesini bilirler de öğretmesini bilmezler?”*

Buradan anlaşılıyor ki göç sonrası eğitim hizmetine ulaşma konusunda bir farklılık bir iyileşme, kız çocuklarının eğitime olumlu yaklaşım vardır. Katılımcıların göçmen olarak geldikleri Kuzey Kıbrıs'ta eğitim şartları geldikleri yere göre daha iyidir, diyebiliriz. Fakat ilkokuldan sonra geleneklere bağlı olarak kız çocuğunun okutulmaması durumu göçmen olarak geldikleri bu bölgede, Maraş'ta da devam etmiştir. Ataerkil zihniyet kalıpları kadınların eğitimlerine devam etmelerinin önünde engel teşkil etmektedir. (Özçatal, 2011, s. 35)

“Erkekler liseyi bitirdi, biri polis oldu. En küçük kızımız liseyi bitirdi. Ben okumadığıma çok üzülüyorum. Otobüsle gidilecekti, uzaktı. Şimdi yakın. Çocuklarımız hep zekiymiş. Biri karayollarından emekli oldu, onun küçüğü belediyede çalışıyor. Bir erkek daha belediyede. Hepimiz sırayla emekli olacak. Hep bir buçuk yaş arayla. Annem peşpeşe doğurmuş. Nasıl bakmış annem bilmiyorum, ama herkes birbirine bakardı, diyor. Ama çok mutluyduk.” **K10**

Genç yaşta gelen K8 ilkokul mezunudur, kendi eğitimi yarım kalsa veya engellense bile çocuklarının eğitimi konusunda çaba sarfetmiştir.

“Üç oğlum oldu. Kızım üniversiteyi bitirdi. Oğlum subaylığı okudu. Kızımın arkadaşıyla evlendi. Üçüncü oğlan hemşireliği bitirdi, en küçüğü İzmir’den kız aldı.”

K8

Toplumsal cinsiyet rolleri sebebiyle oluşan eğitim hakkından mahrum kalma gibi sınırlılıklar ve dayatılan beklentiler kadınların psikolojik, sosyal, toplumsal ve kariyer alanlarındaki iyi oluşlarını etkilemektedir. (Kaplan, 2022)

4.1.3.1.2 İstihdam

Türkiye’deki tarım işçisi veya hayvancılıkla uğraşan ailelerden gelen düşük gelirli katılımcılar Kuzey Kıbrıs’ta gelir ve yaşam düzeyi açısından yukarıya doğru geçiş yapmışlardır. Katılımcılar Mağusa’da üniversite, otel, fabrika, market, lokanta, çiçekçi, yapı market gibi alanlarda ücretli/sigortalı ya da ev temizlikçisi, sera, bahçe gibi alanlarda gündelikçi ya da ücretsiz aile işçisi olarak çalışmışlardır.

İki katılımcı devletten sosyal yardım almaktadır:

“Olmadı, bahçelere baktık olmadı, sebze yaptık olmadı, eşimizden ayrıldık olmadı. 15 yıl evlere temizliğe gittim. Devletten bir yerden sigortalı iş bulamadık.” **K5**

Katılımcı bir kamu kuruluşunda çalışmayı, bunun yokluğunu bir kayıp olarak görmektedir.

“Hiç çalışmaya gitmedik. Bir gün ne o çalışmaya gitti ne ben çalışmaya gittim. Bahçemiz vardı, onu da ekibe verirdik, ekip keserdi. Tarlamız vardı. Tarlamızı ekerdik, adam da bir el arabası aldı, iki mahalle üç mahalle sebze satar gelirdi.” **K9**

Bazı katılımcılar sağlık nedeniyle emekli olamazken bazıları çok zor koşullarda dahi çalışarak emekli olabilmiştir. Aşağıda K7 ve K16 nın görüşmelerinden alıntılara yer verilmektedir.

“Dizlerimden rahatsız oldum, serada çalışırken, ameliyat oldum bıraktım. Emekli olamadım.” **K7**

“52 yaşında emekli oldum. Hasta oldum. Diyalizden çıktım işe gittim. Emekliliğim yanmasın diye.... Böbreğimin ikisi yok, diyalize giriyorum. İki hafta önce Ankara’dan geldim. Ameliyat oldum geldim. Antalya’da sıradayım, nakil olacak.”

K16

Bir katılımcı aile işletmesinde çalışarak emekli olmuştur.

“1990 senesinde kocam hırdavat dükkkanı açtı. Ben de yanında çalıştım. Oradan emekli oldum. Hem müşteriye bakıyordum. Hem raf diziyordum. Sabah yedi akşam yedi çalışıyordum.” **K6**

Bir katılımcı müteşebbis olarak kendi işyerlerini (çiçekçi ve market) açmıştır.

“Maraş’ta yerleştik. Bahçemiz vardı. Ben işe gittim, çalıştım. Suprex (CypFruVex: Kıbrıs Meyve ve Sebze İşletmecilik Ltd.) narenciye fabrikası vardı orada başladım işe. İlk sene sigorta kapsamazdı küçük olduğum için. 1977’de sigortalandım. Ondan sonra çalıştım hep çalıştım. Ondan sonra ben kendi işimi kurdum. Çiçek dükkkanı açtım, hala faaliyette. 19 yaşında evlendim. Eşimle komşuyduk, öyle oldu, bilmiyorum. İki çocuğumuz var. Yedi yıl önce marketi açtım. Orada Baykal’da çiçek dükkkanı varken burada Maraş’ta oğlum için marketi açtım. Oğlumun işi yoktu. Kendim ödedim sigortamı hep, emekli oldum.” **K17**

Bu çalışmada katılımcı kadınların hep aynı/benzer kurumlarda çalıştıkları ya da çalıştıkları iş kollarına benzer iş kollarında kendi işyerlerini açtıkları tespit edilmiştir.

Abadan-Unat (2006), göçmenlerin yerleşim örüntüsündeki benzerliklerin onları hemen hemen benzer iş kollarında çalışmaya, benzer sosyal, kültürel ve ekonomik aktivitelerde bulunmaya sevk ettiklerini söyler. (Abadan-Unat, 2006)

Katılımcıların hemşehrilik ağları onların toplumda ekonomik açıdan tutunabilmeleri için önemli rol oynamaktadır. Bu konuda Kurtuluş ve Purkis (2014), göçmen ağları teorisinin sadece göçmenlerin bir ülkeye gitmesinde değil o ülkede

barınması ve iş olanaklarına ulaşmasında da etkin rol oynadığını hatırlatır. (Kurtuluş & Purkis, 2014, s. 280)

4.1.3.1.3 Sosyal Yaşama Katılım

Bu başlık altında katılımcıların aktardığı sosyalleşme pratiklerine yer verilmiştir. Bunlar çocuklukta oynanan oyunlardan, yörük olmalarına, kentin olanaklarından yararlanma gibi sosyallikleri (veya işlevsellikleri) içermektedir. Sosyal katılım, kişinin aile yükümlülükleri dışında yer alan bir takım temel unsurları içerir. Bu unsurlar; aktivite, iletişim ve sosyal değişimdir. Aktivite ile bir şeyler yaparken en az iki kişi ile iletişim sağlanır ve başkalarına bir şey verirken başkalarından da bir şey almayı içerir. (Prohaska, Anderson, & Binstock, 2012, s. 249-252)

Çocuk yaşta gelen katılımcılardan biri köy hayatını özlemekte diğerleri ise şehir hayatını tercih etmektedirler.

“Küçükken çıkıyorduk, oynuyorduk. Bahçelere gidiyorduk. Beş taş oynuyorduk. Çelik çomak, ip atlama, dere kenarlarında çamurlarla oynama. Babam düven sürerdi, üzerine oturmayı severdim, at çekerdi, oynardım hayvanlarla.” K14

“Biz eskiden Yörüğüydük. 300 falan keçimiz vardı, 20 kadar koyunumuz vardı, 7 tane devemiz vardı. İki tanesi Tülü deve derdik onlara, gerisi boz deve derlerdi. Göçerdik yaylaya, Toroslar’a çıkardık. Dört günde çıkardık. Sabah yükletirdik öğlene kadar giderdik, öğlen bir yere konardık sonra tekrar göçerdik. Kara çadır derlerdi, çadır kurardık. Ekin biçerdik, yaylamızı yapardık. İnerdik aşağı, aşağıda yerimiz vardı.” K8

Genç yaşta gelen katılımcılardan biri daha önce çalışmadığı için geldiği yer Maraş’ta çalışmaya başlayınca önce yadırgadığını daha sonra ise çalışmaktan memnun olduğunu belirtmiştir.

“Bir yere gitmiyorduk. Komşu varsa komşuya gidiyorduk.” K5

“Gayet güzeldi, evdeydim, annemle babamla. Bir kız, bir oğlan kardeşim vardı.

Ben evde çalışmadım, el işi görmedim.” K16

Yetişkin yaşta gelen katılımcılar gelirken beraberlerinde çocukları da olduğundan dolayı çocuklarına şehrin imkanlarını sunabildikleri için (eğitim v.s.) memnun olduklarını belirtmişlerdir.

Katılımcılara ev dışında nerelere gittikleri sorulduğunda, çalışırken ancak ev işlerini yetiştirebildiklerini ve bir yere gitmeye fırsat bulamadıklarını belirtmişlerdir. Emekli olunca araba ile seyahat etmenin önemine değinmektedirler. Arabaları ile istedikleri yere gittiklerini genellikle eş dost ziyaretleri gerçekleştirdiklerini, düğünlere gittiklerini belirtmişlerdir.

“Tabii ki, kendime de vakit ayırıyorum, istediğim yere gidiyorum, ehliyetim arabam var. Girne’ye Karpaz’a, istediğim her yere gidiyorum. Özgürüm. Sosyalleşmeyi seviyorum, arkadaşlarımla buluşuyorum. Eşim sağolsun karışmıyor. Gidemezsin demiyor.” K1

Dini Sosyalleşme

Genç yaşta gelen katılımcılardan biri kuran kursuna katılmıştır.

“Emekli olduktan sonra kuran okumaya gittim. Bir gün mevlidde hocanımla karşılaştım. Öğrenebilir miyim?, dedim. Tabii ki öğrenebilirsin dedi. Eve gel dedi daha rahattık. 10 dersin sonunda okuyordum.” K2

Aynı katılımcı camide sosyalleştiklerini anlatmıştır:

“Teravih’de kimi börek yapıyor kimi sıkma yapıyor yiyip içiyoruz sabah işe dağılıyoruz. Çay çörek pasta. Pandemi gireli bir şey yapamıyoruz. Pandemiden önce iftarda 200 kişilik yemek veriyordum, mahallede. Arkasından kuran okuyorduk. İki yıldır özlemimi çekiyorum. Arkada hayvanlarımız var. Hayvan kesiyorduk, iftar veriyorduk. İnşallah pandemi geçecek yine iftar yemekleri vericez.” K2

Araştırmacı, katılımcı kadınlar ile grup halinde sohbet imkanı bulduğu zaman Isparta'dan gelen bir katılımcının hala halı dokuyabildiğini minyatür bir halı tezgahının evinde bulunduğunu ve zaman zaman emekli olduktan sonra hediye olarak bu küçük tezgahta halı dokuduğunu anlatmıştır. O sırada araştırmacı, Maraş'ta böyle bir kurs verip veremeyeceğini sorunca katılımcı heyecanlanmış ve neden olmasın? diye yanıtlamıştır. Araştırmacı, katılımcının teşvik edilmesi halinde kendilerine zaman ayırarak el sanatları eğitimine ve dolayısıyla sosyal yaşamda iletişime istekli olduklarını gözlemlemiştir.

4.1.3.2 Özel Alan İşlevsellikleri

Özel alan işlevsellikleri evlilik kararı, küçük kardeşe bakmak, ev işlerinin eşler arasında paylaşımı, yemek kültürü ve alışkanlıkları olarak belirlenmiştir.

4.1.3.2.1 Evlilik Kararı

Evlilik kararının alınmasında göç edilen yaşa bağlı farklılaşmalar görölmüştür.

Çocuk yaşta gelen iki katılımcı komşusunun oğlu ile evlendiğini ve bir katılımcı ağabeyinin iş arkadaşı Kıbrıslı biriyle kaçarak evlendiğini söyledi.

“Abimle eşim beraber çalışırdı fabrikada. Abimin yanına gelirdi, öyle tanıştık. Babam vermedi, eşimin ailesi de ben Türkiyeli'yim diye istemedi beni, biz de kaçtık. (Gülüşmeler)” K4

Çocuk yaşta gelen bir katılımcı Ankaralı eşi ile Kıbrıs'ta tanışıp evlendiğini belirtti. Bir katılımcı da eşi ile üniversiteye iş için başvururken tanışıp evlendiğini söyledi.

Çocuk yaşta gelen diğer bir katılımcı 14 yaşında evlendiğini anlatmıştır.

“14 yaşında evlendim. Macera bir şey. (Gülmeler) Büyük oğlum benden 15 yaş küçük. Mahalleden evlendim, öksüz olduğum için, abimle kalıyordum, evlilik güzel bir şey zannettim. Çocuktum, kapıldık gittim.” K11

Genç yaşta göç edenlerden arasında bir katılımcı amcasının oğlu ile evlendi.

“Kaynatam demiş, kardeşimin kızı başkasına gelin gitmesin, hiç kimseyi tanımıyoruz, isteyelim. Babam da severdi eşimi. 17 yaşımıdayım 18’e yeni girdim. Tamam dedi, verdim, dedi.” K2

Bir katılımcı akrabası olan eşi ile düğünde tanışıp evlendiğini söyledi.

“Ablamın düğününde tanıştık. Terziydi kocam. Akrabaydı diğer taraftan da.” K6

Bir katılımcı dayısının yanına ziyarete gelince Kıbrıs’ta eşi ile tanışıp evlendiğini söyledi.

Yetişkin yaşta gelen bir katılımcı (K12) ve eşinin dedeleri kardeştir. K12’nin yeğeni anlatıyor:

“Benim annem, dayım, halam sonra babam, bütün bir aile, Palm Beach’ten emekli oldular. Dayım da, halam da, annem de. Oradan emekli oldular. Dayımla halam evli.” K13

Bulgulardan çocuk yaşta gelen katılımcıların evlilik kararı alırken komşu oğlu ve Kıbrıslı iş arkadaşı ile evlenerek daha özgür davrandıkları, genç ve yetişkin yaşta gelen katılımcıların ise geleneklere bağlı olarak akrabaları ile evlendirildikleri görülmektedir. Bu da çocuk yaşta gelenlerin evlilik kararı alma işlevselliklerinde bir dönüşüm olduğuna işaret etmektedir.

4.1.3.2.2 Küçük Kardeşe Bakmak

Çocuk yaşta gelen katılımcılar gelmeden önce yaşadıkları kırsal alanda bağda bahçede oynarken aynı zamanda büyük çocuklar küçük çocuklara bakmıştır. Göç sonrası da bu durum değişmemiş çocuk yaşta olsalar dahi çocukların bakımına yardımcı olmaya devam etmişlerdir. Genç yaşta gelen katılımcılar da ev işleri ve çocuk bakımı ile uğraşmayı sürdürmüşlerdir. Yetişkin yaşta gelen katılımcılar da göç öncesi ve sonrası hem çalışıp hem de ev işleri ve çocuk bakımı ile ilgilenmişlerdir.

“Ben ilkokulu bitirmiştim. Kardeşlerime bakmak zorunda olduğum için orta okula gidemedim.” K1

“ocuklara ben bakıyordum. Annemgil bahçeye gittiğinde.” K2

“Hep bir buçuk yaş arrayla. Annem peşpeşe doğurmuş. Nasıl bakmış annem bilmiyorum, ama herkes birbirine bakardı, diyor. Ama çok mutluyduk.” K10

“Onlar çalışırken çocuklara birinin bakması şart değil, çocuklar birbirine bakardı. Salıyorlardı harman yerine kendi kendine oynuyorlardı yani.” K13

“Aile desteği var. Ben işe gittiğim zaman çocukları bacılara bırakabiliyordum. Ben yemeği yapardım, hazırlardım, oğlene kadar çocuklara bakardım, oğlen kardeşlerim gelirdi onları da yedirirdim. Sonra işe giderdim gece ona kadar çalışırdım.” K17

Katılımcılar göç öncesi ve sonrası kardeşlerine, kardeş çocuklarına bakmaya devam etmişlerdir. Bu bakımdan bir dönüşüm olmamıştır.

4.1.3.2.3 Ev İşlerinin Eşler Arasında Paylaşımı

Katılımcılar çoğunlukla eşlerinin ev işleri sorumluluğu almadığını belirtmişlerdir. Bir katılımcı hasta olduğu zamanlarda eşinin yemek ve temizlikte ona yardım ettiğini fakat kendisinin bunu istemediğini belirtmiştir.

“Erkek erkekliğini bilecek, kadın kadınlığını. Eşim zaman geliyor kek yapıyor, yemek yapıyor. Mesleği lahmacun ve orbacılıktı. Zaman geliyor evi hoverleyiveriyor. Ama benim bildiğim erkek erkekliğini bilecek. Ama eşim rahatsız olduğumda bana yardım ediyor. Babam yapıyordu çünkü anne yoktu.” K1

“Erkek ne kadar yardım edecek. Yalan olmaz. Haftasonu evdeydim. Beş gün işe gidiyordum. Rahattım. Cumartesi, Pazar amaşırımı yıkıyordum. Çamaşır da bırakmıyordum.” K10

“Bahçe işlerine yardım ediyordu (eşi). Ev işleriyle alakası yoktu. O zaman yoktu öyle, kadına yardım edecek diye.” K5

“Çocuklarım rahat çocuktı, sıkıntı çekmedim. Rahat büyüttüm. Kendi işimi kendim yaptım hep. Programlı. Akşamları yemeği düşündüm ertesi gün ne yapacağım diye.” K17

“Bir bardak çay döküp içmezdi, bir tabağı katıp yemezdi. Ev işi bilmezdi. On yaş benden büyüğüdü.” K9

Katılımcıların anlatılarında elde edilen bulgulardan yola çıkarak ev içi emek işlevselliklerinin geleneksel roller şeklinde devam ettiğini söyleyebiliriz.

4.1.3.2.4 Yemek Kültürü ve Alışkanlıkları

Katılımcılar geldikleri yörenin yeme alışkanlıklarına sahipken zaman içinde kültürel etkileşim ile Kıbrıs’ın yemeklerine de alışmışlardır.

“Buraya yerleştirdikleri zaman bize bolibif veriyorlardı. Yemediğimiz için bilmediğimiz için mahallede gezen insanlara veriyorduk.” K14

“Her çeşit yemeği yapıp yiyoruz, Kolokas, molohiya, kaynaştık birbirimize. Onlar da sıkmamıza, böreğimize bayılıyor.” K1

“Eski hellim verdiler, bilmiyorduk, sert geldi hiç yemedik. Bolibif verdiler. Yabancı yazılar yazıyordu üstünde, domuz mu diye yemedik. Sonradan anladık ki köy ekmeği öyle, yuvarlak. Şimdi yiyoruz işte, bayıla bayıla yiyoruz. Sonra öğrendik ki hellim en güzel hellim, bolibif pahalı.” K2

“Molohiya yapıyorum, macunları yapıyorum Türkiyede’de yapıyorduk macun. Kolokas yapıyorum. Kolokas yeniydi bize. Tarsus’ta dayım oturuyordu. Mersin’de görevliydi. Onlar Molohiya’yı biliyordu. Orada Molohiya kokusunu almıştım, beğenmemiştim. Şimdi yiyorum çok seviyorum.” K5

Yukarıda anlatılarına yer verilen katılımcıların bazı yeme alışkanlıkları göç sonrasında değişmiş ve bu konuda buldukları yerle bütünleşmişlerdir.

4.1.4 İyilik Halleri

Dünya Sağlık Örgütü sağlığı; sadece hastalık ve sakatlığın olmayışıyla değil, bedensel, sosyal ve ruhsal yönden tam iyilik hali olarak tanımlar. (WHO, 2017) Haymana ve Kolburan (2019), Hettler'in (1980) iyilik hali modelinden bahseder. Hettler'e göre iyilik hali, bilinçli seçimlerin yapıldığı aktif bir süreçtir ve insanın bütünlüğünü vurgulayan boyutları içerir. Bunlar; entelektüel, duygusal, fiziksel, sosyal, mesleki ve manevi boyutlardır. (Haymana & Kolburan, 2019, s. 35)

Yayla (2022), makalesinde Sen'in yapabilirlik yaklaşımını açıklarken Aristoteles'in insani iyiliğe (gelişime) bakışını aktarır. Sen'e göre, Aristoteles'in belirttiği gibi insan önce kendi işlevselini belirlemelidir. Daha sonra da insan, eylem anlamında hayatı keşfetmeye devam etmelidir. Aristoteles'in teorisinde bir insanın işlev ve kapasitesi hayati önem taşır. Sen'e göre bir kişinin iyi hali, nasıl bir hayat yaşadığı ve neyi başardığı onun refahını belirler. (Yayla, 2022)

4.1.4.1 Göç Öncesi İyilik Halleri

Türkiye'de düşük sosyo-ekonomik çevreden gelen katılımcılardan çocuk yaşta gelenlerinin zihinlerinde her ne kadar çocuk yaşta bile ev içi sorumluluklar ve çocuk bakımı gibi rollerde yer almış olsalar da çocukluk anıları mutlu duygularla kaplıdır. Genç yaşta gelen grupta yer alan katılımcılar bekar/evli bir ev sahibi olma ve çocuklarının geleceğini kurtarma umutlarıyla yeni bir vatana göç etme riskini almışlardır. Yetişkin yaşta gelen katılımcılar da daha iyi bir yaşam için göç etme stratejileri ile baş etme durumunda kalmışlardır. Göç etme kararı alınırken katılımcılar cinsiyetleri nedeniyle özgür olamamış ailede yer alan erkeklerin isteği gibi sosyal ve maddi yetersizlik gibi ekonomik şartlar onları göç etmeye zorlamıştır. Katılımcılardan

genç yaşta gelenlerden ikisi ve yetişkin yaşta gelenlerden biri kendisi göç etmeye karar vermiştir.

“Biz sebzedden kazanırdık, adam da mapısta ya, dedim ki böyle böyle, abim dedi çocukların belki okur, adam olur, memur olur, dedi ki git. Kızkalesi'nin yerlisi bir zengini var, ona danıştım, dedi ki kızım, methediyorlar git. Dedim ben yazıldım. Koca yok, ben yazıldım. Sene 1975.” K9

4.1.4.2 Göç Sonrası İyilik Halleri

Katılımcılar güvenlik ve özgürlük konusunda göç sonrasında düşüncelerinde geldikleri yere göre değişim olduğundan bahsetmiştir.

“Mersin çok kalabalık, yaşanacak yer değil. Bizim buralar sakin, alıştık.” K7

“Mesela ben Türkiye'ye gittiğimde en çok kalabildiğim 15 gün. Çekiyor beni.”

K4

“Buraya geldik lükse alıştık, burada dört dörtlük.” K13

“Kendime de vakit ayırıyorum, istediğim yere gidiyorum, ehliyetim arabam var. Girne'ye Karpaz'a, istediğim her yere gidiyorum. Özgürüm. Sosyalleşmeyi seviyorum, arkadaşlarımla buluşuyorum.” K1

“Türkiye'de sıkılıyorum, oraya gidince bir hafta sonra buraya gelmek istiyorum çünkü oradaki arkadaşlarımla fikir ayrılığımız var. Ben Kıbrıs'ı istiyorum. Kıbrıs çok mu güzel, gezilecek eğlenicek yerleri mi var, hayır, ama ben burada özgürüm. Burada can güvenliğim var, burada kadına değer var.” K1

“Tabii ki, 40 küsur yıl geçti burada. Ben gittiğim zaman Türkiye'ye 15 gün sonra özlüyorum burayı. Sakin yer.” K2

“Herkes birbirini tanıyor. Başın sıkıştığında komşuya gitsen hemen derdini anlattırısın. Komşu pencereyi iki gün açmasa hemen soruyorum. Eczaneye gidip

parasını aybaşında vereceğim diyebilirsin. Türkiye’de bu yok. Komşu komşunun malını gözetliyor burada.” K2

Yukarıdaki anlatılardan katılımcıların göç etmeden önce yaşadıkları yere ve hayat tarzına yabancılaştıkları anlaşılıyor. Geldikleri yere ise uyum sağladıkları görülüyor.

4.1.5 Göçün Katılımcı Kadınlarda Meydana Getirdiği Dönüşüm

Göçle birlikte katılımcı kadınların işlevselliklerindeki değişim onların yapabilirliğini de etkilemiştir.

Yaşamından Memnuniyet Duyma

Çocuk yaşta gelenlerden K15 göç etmenin hayatında olumlu bir dönüşüme neden olduğunu vurgulamaktadır.

“İyi ki buraya gelmişiz diyorum. Çocukluğumuzda koştuk, neden koştuk. Herşeyimiz benliğimiz oradaydı. Orada da evlenecektik, kim bilir nereye gidecektik. Çoluğumuz çocuğumuz kurtuldu. Orada belki okumayacaktı, rençber olacaktı. Ufkumuz gelişti.” K15

Çocuk yaşta gelen bir diğer katılımcı, olumsuz bir çağrışımla göçü anmakta ve aç olduğunu hatırlayarak bu günlere geldiğine şükretmektedir.

“Annem bir hamur yoğurdu, bazlama yaptı, sıkma yaptı karnımızı doyurdu. Çok şükür bu günlere geldik.” K4

Bir katılımcı Kuzey Kıbrıs’ta hayatının dört dörtlük olduğunu düşünmektedir.

“Çocukluğumdan çalışmakla geçti. Türkiye’de annemler halı dokurdu. Halı çıkacak, bir ayda çıkacak. Alime’yi (hala kızı bebek) sırtıma ilştirirlerdi benim. Ovalara gidiyoruz, ekin biçiyoruz, davara gidiyoruz, halı dokuyoruz. Bize diyorlardı; akşam size bisküvi, lokum alıcaz, ekinin başaklarını toplayın derlerdi. Heybeyi alırdık toplardık gösterirdik, bak bu kadar topladık diye. Sonra alırdık lokum ve bisküvi.

Ertesi gün yine isterdik başak toplamak. Dört dörtlük bir çocukluğumuz geçmedi. Eşeğe binmek lükstü bizim için. Harman yaparlardı, çuvallara basarlardı, eşeğe yüklerlerdi, biz tın tın tın samanı yıkmaya geliyoruz. Buraya geldik lükse alıştık, burada dört dörtlük. Köy hayatı bir başka.” K13

Bir katılımcı, Kuzey Kıbrıs'ta daha iyi bir hayata sahip olduğunu geçmiş yaşantısını anarak vurgulamaktadır.

“Üç kardeşiz. Annem babam çiftçilikle uğraşıyordu. Rençberlik. Abim askere gittikten sonra annem babam hasta oldu rahmetlik oldu. Biz buraya gelmeden önce. Buraya üç kardeş öksüz geldik. Bu anne (K12) bizi evlatlık yetiştirdi. Bu annenin ekmeği ile büyüdü. Akrabamızdı. Abim vekaleti üzerine aldıktan sonra bizi aldı geldi. 14 yaşında evlendim. Macera bir şey. (Gülmeler) Büyük oğlum benden 15 yaş küçük. Mahalleden evlendim, öksüz olduğum için, abimle kalıyordum, evlilik güzel bir şey zannettim. Çocuktum, kapıldık gittim. İki oğlum bir kızım var. 40 yıl Palm Beach'te çalıştım. İyi ki gelmişiz, burada iyi oldu.” K11

Çalışma Alanındaki İşlevselliklerinin Artması

Özellikle emekli olmak katılımcı kadınların en çok vurguladığı sonuç olmuştur. Sahip oldukları ekonomik özgürlük onların yapabilirliğini artırmıştır.

“Akşamdan düşünüyorsun, yarın ne pişireyim. Pişiriyorsun, sil süpür geçiyor. Arabaya atla, arkadaşına git. Emeklilik çok güzel. Herkes çalışsın emekli olsun. Çalışamayanlar da bir yerden artırsınlar emekli olsunlar. Kimsenin eline bakmasınlar. Evladım yemek getirir mi, hiç düşünmesin.” K2

K16 görüşmenin başında genç yaşta Kıbrıs'a geldiğini ilk geldiğinde hep ağladığını ve kimseyle konuşmadığını dile getirirken göç sonrası yaşamında ve para kazanmaya başladığını ve bu çalışma hayatı sonucunda elde ettiği kimseye muhtaç olmama durumunun bir özgürlük olduğunu vurgulamıştır.

“İyi ki gitmişim çalışmaya. Kimseye muhtaç değilim.” K16

Bir katılımcı, Türkiye’de kalan kadın akrabalarının durumları ile kendi durumunu karşılaştırarak göç etmeyi olumlu görmektedir: Örneğin K8 Türkiye’deki kadın akrabalarının emekli olamadığını bu fırsata erişemediklerini belirtmiştir.

“Kalan kardeşlerim Mersin’de limoncu. Kocaları emekli oldu, kardeşlerim olmadı.” K8

Katılımcılardan biri 15 yıl bir eve temizliğe gittiğini, ev hanımının onu sigortalı bir iş bulma vaadi ile oyaladığını fakat sigortalı bir işe giremediğini belirtmiştir. Bu katılımcı emekli olamamış ve devletten sosyal yardım almaktadır.

“15 sene eve temizliğe gittim. Ama sigortalı işe giremedim. Türkiye’ye gittim, emekli olayım diye. 82 milyon yatırsaydım emekli olacaktım. Yatıramadım. Borçtan korktuk. Pişman oldum, yatırsaydım.” K5

Yıldırım alp’e göre (2011) kırdan kente göç eden kadınların eviçi ücretsiz işçi statüleri azalmakla beraber ücretli veya yevmiyeli enformel sektörde güvencesiz şekilde istihdam edilmeleri sebebiyle sosyal güvenlik sisteminden yararlanma oranları düşük kalmaktadır. Bu durum kadınların güçlenmesi önünde engel oluşturarak eşlerine, babalarına bağımlı kalmaları sonucunu doğurmaktadır. (Yıldırım alp, 2011, s. 94)

Katılımcıların 10’u emekli olmuştur, 3’ü halen çalışıyor, 2’si devletten sosyal yardım alıyor, biri ücretsiz aile işçisi, evde torun bakıyor emekli olamamış, biri de mağdur emeklisidir. Bu bulgular, Türkiye’den göçmen olarak gelen katılımcıların çoğunluğunun geldikleri yerde ekonomik özgürlüklerini kazanarak özel/kamusal alanda güçlendiklerini göstermektedir. Çalışma alanındaki işlevselliklerinin artması onların toplumsal alandaki özgürlüklerini/iyi olma hallerini olumlu yönde etkilemiştir.

Kendi İçin Önemli Kararlar Alabilme

Genç yaşta gelen ve gündelikçi olarak evlere temizliğe giden katılımcı eşinden boşanma kararını Türkiye’de yaşayan babasına rağmen kendisi almıştır. Evliliği sona erdirmede ebeveynlerinin baskısından kurtulmayı aşağıdaki ifadelerle bir güçlenme olarak aktarmaktadır.

“Babama telefon ettim, ben ayrılıyorum dedim. Yapma kızım, dedi, 77 sülalede ayrılık yok. Benim ölmemi istiyorsan, ayrılmam, dedim... Sınırlarım laçka oldu. Bağırıp çağırıyordum. Keşke babamı aramasaydım. Son çocuğum yoktu. O zaman ayrılmadım bir çocuk daha oldu.” K5

K5 geleneksel rollere bağlı olarak boşanma kararını alırken babasının onayını alma ihtiyacı hissetmiştir.

Yetişkin yaşta gelen katılımcılar eşlerine rağmen işe başlamaya kendileri karar vermiştir.

“İki sene kaldık yurttan, müdürler dedi, hanımlar siz bu işi öğrendiniz, mutfak işini öğrendiniz. Otele işçi arıyoruz, Palm Beach Otel’de. Neyse biz gidelim dedik, emme adamlara sormuyoruz, adamlar yollıyacak mı yollamıyacak mı? (Gülüşmeler) Geldik biz, dedik böyle böyle. Hayır dediler, kadın otele işe gitmez. Napcaz biz, başka işimiz yok. Gidelim. Benim adam bağırdı çağırdı. Öteki kadına da bağırdı. Neyse, dedik gidelim, iyi olursak yaparız, iyi olmazsak bırakırız.. İki kadın biz gittik... Emekli oldum oradan.” K3

Toplumsal cinsiyet rolleri kadınların toplum içerisinde özgür hareket etmesini ve doğuştan var olan haklarına sahip olmasını engellemektedir. Kadınların eğitim, çalışma, karar alma gibi işlevsellikleri bir sonraki nesli şekillendirmektedir.

Seyahat Edebilme, Kendini Gerçekleştirme

Kuzey Kıbrıs’ta toplu taşıma hizmeti yaygın olmadığı için araba kullanmak bir zorunluluk olarak karşımıza çıkmaktadır. Kadınların ekonomik bir gelire sahip

olmaları onların araba kullanmaya başlamalarının birinci sebebi olarak görülmektedir. Kadınların araba kullanmaya başlamaları sonucunda onların bireysel bir şekilde karar alıp hareket etme özgürlükleri ve kamusal alanda daha fazla görünmeleri mümkün olmuştur. (Özbey, 2021, s. 331)

Bir katılımcı kendi arabası ile özgürce şehirden şehire seyahat ettiğini vurgulamıştır.

“İstediğim yere gidiyorum, ehliyetim arabam var. Girne’ye Karpaz’a, istediğim her yere gidiyorum. Özgürüm. Sosyalleşmeyi seviyorum, arkadaşlarımla buluşuyorum. Eşim sağolsun karışmıyor. Gidemezsin demiyor.” K1

Bir katılımcı araba kullanarak arkadaşına gitmeyi bireysel bir karar ve özgürlük olarak ifade etmiştir.

“Arabaya atla, arkadaşına git.” K2

Ücretli bir işte çalışmamış dolayısıyla eşinden ayrı olduğu için sosyal yardım alan bir katılımcı ehliyet almadığı için pişman olduğunu belirtmiştir.

“Kızıma ehliyet aldım. Keşke kendime de alsaydım. Orduevine giderdim. Kart çıkardılar bana. Herkese sorardık ne lazım diye, getirirdik orduevinden. Şimdi kimse bize sormuyor, ne lazım diye.” K5

Ayrıca araştırmacının gözlemlerine göre katılımcılardan bazıları emekli olduktan sonra yurtdışına turizm amaçlı seyahatler de gerçekleştirmişlerdir. Özellikle ataerkil toplumlarda seyahat ve yalnız seyahat kavramları erkeklere özgü bir davranış olmasına karşın, gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde kadınların da iş hayatına katılması ve ekonomik özgürlüklerini kazanmaları sonucunda seyahat eden kadın, yalnız seyahat eden kadın turizm sektöründe yeni bir pazar oluşturmuştur. Yalnız seyahat eden kadın turistlerin motivasyon kaynaklarını özgürlük hissi, kendini

gerçekleştirme, özgüven, bağımsızlık, merak duygusu v.s oluşturmaktadır. (Acuner, 2022, s. 396)

Bölüm 5

SONUÇ

Katılımcıların kamusal ve özel alan işlevsellikleri ve iyiye evrilme halleri analiz edildiğinde varılan sonuçlar şu şekildedir:

Çalışma/Sosyal güvenlik alanındaki bulgular, katılımcıların yüksek oranda (17 kadından 10'u) emekli oldukları ve sosyal güvenlik şemsiyesinden faydalandıklarını göstermektedir. Dolayısıyla Türkiye'de gündelikçi ya da ücretsiz aile işçisi olarak çalışan katılımcı kadınların Kuzey Kıbrıs'ta ücretli bir işte çalışmaya başlamış olmaları onların çalışma alanındaki işlevselliklerinde geldikleri yere göre bir değişimin söz konusu olduğu tespit edilmiştir.

Eğitim alanındaki bulgularda, katılımcıların ilkokuldan sonra eğitimlerine devam edemediklerini görüyoruz. Üniversiteye giden bir katılımcı vardır. Dolayısıyla eğitimdeki işlevselliklerinin değişmediği görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların çocuklarının daha ileri eğitim aldıkları gözlemlenmiştir.

Mekansal alandaki bulgular, katılımcı kadınların biri hariç diğerlerinin kırsal alandan Kuzey Kıbrıs'a geldiklerini ve geldikleri yerde tümünün ilk defa kamusal alanda çalışma fırsatı bulduklarını ve bazılarının kendi işyerlerini açma fırsatı bulduklarını göstermektedir.

Kültürel alandaki bulgularda, katılımcıların kendi kültürlerini kaybetmeden yeni geldikleri kültüre de uyum sağladıkları saptanmıştır. Yemek alışkanlıklarındaki işlevselliklerinde uyum sağlandığı görülmektedir.

Bulgularda ortaya çıkan sonuçlardan bir diğeri de katılımcı kadınların geldikleri yere göre daha özgür olduklarını düşünmeleridir. Katılımcıların göçten sonra kamusal alanda çalışmaya başlamış olmaları ve ekonomik özgürlük kazanmış olmaları toplumsal cinsiyet pratiklerindeki en büyük dönüşüm olmuştur. Kuzey Kıbrıs'taki özel ve kamusal alandaki işlevsellikleri sonucu gündelik hayat pratiklerinde seyahat etme, yeme alışkanlıkları ve güvenli yaşam konularında geldikleri yere göre farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Katılımcı kadınlar 46 yılı aşkın süredir yaşadıkları yerde kendilerini Kıbrıslı hissetmektedirler. Aşkın (2014) çalışmasında, göç sonucunda meydana gelen mekan farklılığının bireylerin kültürel değerlerinde ve aidiyetlerinde değişiklikler meydana getirdiğini söyler. (Aşkın, 2014)

Özel alan işlevselliklerinde; eviçi emek konusunda toplumsal cinsiyet rolleri büyük ölçüde devam etmektedir. Az sayıda katılımcıların eşleri eviçi sorumlulukları paylaşmamakta sadece yardım etmektedir. Diğerleri bu sorumluluğu hiç paylaşmamaktadır. Evlilik kararı konusunda çocuk yaşta gelen katılımcılar daha özgür karar verebilmişler, genç ve yetişkin yaşta gelenler ise geleneklere bağlı kalarak ya akraba evliliği ya da görücü usulü evlilik yapmışlardır.

Sonuç olarak; katılımcıların 1974 sonrası güçlendikleri en önemli alan kamusal alanda çalışma işlevselliği ve emekli olabilme yapabilirlikleridir. Katılımcıların toplumdaki bu güçlenmeleri ve güçlenmeleri sonucunda kazandıkları özgürlük bir kuşak sonrasında eğitim işlevselliğini de ileriye götürme zemini oluşturmuştur. Özel alanda ise kendileri hakkındaki aidiyet düşüncelerinde bir dönüşüm olmuş ve kendilerini Kıbrıslı olarak ifade etmektedirler. Sen'in vurguladığı bireylerin kendilerinin seçtiği hayatı yaşayabilme özgürlüğü katılımcıların ifadelerine göre geldikleri yere göre Kuzey Kıbrıs'ta daha mümkün olabilmiştir. Katılımcılar

kendilerinden sonra gelen kuşaa gerek kendilerini gerçekleştirme yolunda gerekse toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusunda olumlu bir zemin hazırlayarak ilerleme kaydetmişler. Bu çalışmadan sonra Türkiye'den Kıbrıs'a göç eden birinci ve ikinci kuşak arasındaki farkların toplumsal cinsiyet analizi araştırma konusu olarak önerilmektedir. Ayrıca Kuzey Kıbrıs'ın farklı bölgelerinde kapsamlı bir araştırma yapılarak gn kadınlar üzerindeki etkileri bölgelere göre saptanabilir ve ilgili alana katkı sunabilir.

KAYNAKLAR

- Abadan-Unat, N. (2006). *Bitmeyen Göç Konuk işçilikten Ulus-Ötesi Yurttaşlığa*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Acuner, E. .: (2022). X, Y, Z Jenerasyonundaki Kadınların Yalnız Seyahat Eden Kadın Turistlere Bakış Açısının Seyahat Niyetine Etkisi: TR90 Bölgesi Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 24(1), 382-403.
- Aliefendioğlu, H., Behçetoğulları, P., & Alankuş, S. (2011). Kadınlar Dile Gelince: Kuzey Kıbrıs'tan Ev, Kamusal Yaşam ve Kadınlık Halleri Üzerine Anlatılar. *Kültür ve İletişim*, 14(2), 133-158.
- Aşkın, D. (2014). *Göçmen Gençlerde Kültürel Dönüşüm Üzerine Sosyolojik Bir Analiz*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Besim, M., Ekici, T., & Güven-Lisaniler, F. (2015). Labor Market Experience in a “PseudoHome” Country: Turkish Immigrants in Northern Cyprus. *Turkish Studies*, 16(3), 411-432.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2018). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi.
- Buz, S. (2007). Göçte Kadınlar: Feminist Yaklaşım Çerçevesinde Bir Çalışma. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 37-50.

- Çakır, N. (2010). *The Problem of the Turkish Immigrants in TRNC in the Light of International Law*. Famagusta, North Cyprus: Eastern Mediterranean University, Master of Art.
- Castles, S., & Miller, M. (1993). *Migration and Social Transformation*. London: Migration Studies Unit London School And Political Science.
- Çolak, Y. (2006-2007). *Identity and Citizenship among Turkish Immigrants in Northern Cyprus*. İstanbul: Migration Research Program (Mirekoc).
- Dedeoğlu, S., & Gökmen, Ç. E. (2020). Göç Teorileri, Göçmen Emeği ve Entegrasyon: Kadınların Yeri. *Sabancı Üniversitesi Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Çalışmaları Mükemmeliyet Merkezi, Göç Araştırmaları Derneği*, 18-37.
- Erder, S. (2018). *Zorla Yerleştirmeden Yerinden Etmeye, Türkiye'de İskan Politikaları*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Erdönmez, M., & Akı, A. (2005). Açık Kamusal Kent Mekanlarının Toplum İlişkilerindeki Etkileri. *Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi e-Dergisi*, 1(1), 67-87.
- Esser, H. (2000). Integration and Ethnic Stratification . *Ethnic economy and Social Exclusion* (pp. 49-84). Weinheim: Freudenberg Stiftung GmbH.
- Göregenli, M., & Karakuş, P. (2014). Göç Araştırmalarında Mekan Boyutu: Kültürel ve Mekansal Bütünleşme. *Türk Psikoloji Yazıları*, 101-115.
- Günay, N. (2007, Şubat). Kıbrıs'ın İngiliz İdaresine Bırakılması ve Bunun Anadolu'da Çıkan Ermeni Olaylarına etkisi. *Gazi Akademik Bakış*, 1(1), 115-126.

- Güneş, Z. (2001, Aralık). Kıbrıs Sorununa Marksist Yaklaşım. *Marksist Tutum*. Retrieved from <https://marksist.net/GUN/Kibris%20Sorununa%20Marksist%20Yaklasim.htm>
- Güven-Lisaniler, F., Rodriguez, R., & Uğural, S. (2005). Sex Work and State Regulations in North Cyprus. *Women's Studies International Forum*, 28, 79-91.
- Güven-Lisaniler, F., Uğural, S., & Rodriguez, L. (2008). Human Rights of Migrants Women Workers in Janitorial Services and Night Clubs. *International Journal of Social Economics*, 35(6), 435-448.
- Hatay, M. (2009). The Problem of Pigeons: Orientalism, Xenophobia and a Rhetoric of the 'Local' in North Cyprus. *The Cyprus Review*, 20(2), 145-171.
- Hatay, M., & Bryant, R. (2008). The Jasmine Scent of Nicosia: Of Returns, Revolutions, and the Longing for Forbidden Pasts. *Journal of Modern Greek Studies*, 26(2), 423-449.
- Haymana, P., & Kolburan, Ş. G. (2019). Kadınların İyilik Halinin Algılanan Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkisi. *Aydın İnsan ve Toplum*, 5(1), 29-53.
- Kaplan, İ. (2022, Nisan). *Kadınlarda Psikolojik İyi Oluşun Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Algılar ile İlişkisi*. Retrieved from tuicakademi.org.
- Karacaoğlu, K., & Reyhanoğlu, M. (2006). "KIBRIS TÜRKÜ" VE "TÜRKİYELİ" AYRIMI BAĞLAMINDA İŞYERİNDE YILDIRMA "KKTC'deki Sağlık Sektöründe Çalışanlara Yönelik Bir Araştırma". *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 61(4), 145-176.

- Kardam, F., & Yüksel, İ. (2004). Kadınların Yoksulluğu Yaşama Biçimleri: Yapabilirlik ve Yapabilirlikten Yoksunluk. *Nüfusbilim Dergisi/Turkish Journal of Population Studies*, 45-72.
- Keser, U. (2006, Bahar). Kıbrıs'ta Göç Hareketleri ve 1974 Sonrasında Yaşananlar. *Çağdaş Türkiye Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 103-128.
- Köse, Ç. Ö. (2021). *Toplumsal Cinsiyet Eşitsizliği, Yapabilirlik ve Yapabilirlikten Yoksunluk: Sosyal Politika Yansımaları*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Kurtuldu, K., & Şahin, E. (2018). Göçün Kadın Yaşamı ve Sağlığı Üzerine Etkileri. *Ordu Üniversitesi Hemşirelik Çalışmaları Dergisi*, 37-46.
- Kurtuluş, H., & Purkis, S. (2014). *Kuzey Kıbrıs'ta Türkiyeli Göçmenler*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Mehmet, Ö., Tahiroğlu, M., Güven-Lisaniler, F., & Katırcıoğlu, S. (2007). Labor Mobility and Labor Market Convergence in Cyprus. *Turkish Studies*, 8(1), 43-69.
- Özbek, M. (2004). Kamusal Alanın Sınırları. In M. Özbek, *Kamusal Alan* (pp. 45-46). İstanbul: Hil Yayın.
- Özbe, İ. B. (2021). Erzurum'da Kadın Sürücü Olmak: Gerilimler, Aşınan Sınırlar ve Değişen Toplumsal Yüzler Bağlamında Kadınların Sürücülük Deneyimleri. *Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Dergisi*, 32(1), 321-333.

- Özbey, K. (2019). İçeriden Gidenler ve dışarıdan Gelenler: Farklı Göç Örüntüleri Bağlamında Artvin'in Göç Deneyimini Anlamak. *Current Debates on Social Sciences / Human Studies* 3, pp. 166-179.
- Özçatal, E. Ö. (2011). Ataerkillik, Toplumsal Cinsiyet ve Kadının Çalışma Hayatına Katılımı. *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari İlimler Fakültesi Dergisi*, 1, 21-39.
- PDR, P. D. (2020). Psikolojik Danışmanlık Rehberlik Birimi. Retrieved from mülteciler.org.tr.
- Prohaska, T. R., Anderson, L., & Binstock, R. H. (2012). *Public health for an Aging Society*. Baltimore, MD: John Hopkins University Press.
- Sancar, S. (2014). *Türk Modernleşmesinin Cinsiyeti-Erkek Devleti, Kadınlar Aile Kurar*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Sen, A. (1983). "Poor, Relatively Speaking". *Oxford Journals, Oxford Economic Papers, New Series*, 35(2), 153-169.
- Sen, A. (1997). Editorial: Human Capital and Human Capability. *World Development*, 25(12), 1959-1961.
- Şencan, E. E. (2014, Güz). Dört Mekan Bir Kadın: Osmanlı Döneminde Kıbrıs Adasında Yaşayan Müslüman Türk Kadınının Yaşam Alanının Mesafe Analizi Yoluyla İncelenmesi. *CTAD*, 10(20), 195-220.
- Şenol, F. (2006). Günlük pratikler ve Mekanlar: Almanya'da türk Kadınlarının Farklılaşan Mekanları. *DOXA: Mekan, Tasarım, Eleştiri Dergisi*, 78-85.

Strauss, A. L., & Corbin, J. (1990). *Basics of Qualitative Research: Grounded Theory Procedures and Techniques*. California, Newbury Park: CA:Sage.

Tüfekci, N. (2019). *Suriye'den Zorunlu Göç Eden Kadınların Aile Yaşamı ve Yaşam Doyumu: Ankara İli Örneği*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Ünal, G. (2005). Aile İçi Şiddet. *Aile ve Toplum*, 2(9). Retrieved from Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spcd/issue/21112/227393>

WHO. (2017). Retrieved from WHO: <http://www.who.int/about/mission/en/>

Yayla, Y. (2022). Amartya Sen: Kapasite Yaklaşımı ve Özgürlükle Kalkınma sorunu. *Fiscaoconomia*, 6(1), 20-39.

Yetim, N., & Azman, A. (2009). Özel Alan/Kamusal Alan Ekseninde Göç Eden Kadın Kimliği: Mersin Örneği. *21. Yüzyılın Eşiğinde Kadınlar Değişim ve Güçlenme* (pp. 639-647). Uluslararası Multidisipliner Kadın Kongresi (13-16 Ekim).

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2016). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.

Yıldırım, S. (2019). Feminist Çalışmalarda Kadın Deneyimlerinin Önemi: Simone de Beauvoir Örneği. *Anemon Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 145-150.

Yıldırım, S. (2011). *Kadının Yoksullukla Mücadelede Belirlediği Bir Strateji Olarak Ev Hizmetinde Çalışma*. Sakarya: SBE, Yayınlanmamış Doktora Tezi.

Yıldırım, S., & Özdemir, A. (2013, Şubat). Yapabilirlikten Yoksunluk Bağlamında Türkiye'de Kadın Yoksunluğu. *Emek ve Toplum*, 50-83.

Yılmaz, A. (2014). Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri. *Turkish Studies*, 9(2), 1682-1704.

Yılmaz, Z. (2007). *Hannah Arendt'te Özel Alan-Kamusal Alan Ayrımı ve Modern Çağda Toplumsal Alan*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Yükselbaba, Ü. (2008). *Habermas'da Kamusal Alan/Özel Alan Ayrımı*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi.

Yuncu, D. (2005). *İki Yoksulluk Yaklaşımı: A. Sen'in Yapabilirlikten Yoksulluk Teorisi ve Toplumsal Dışlanma Çerçevesinin Karşılaştırılması*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi Sosyal Politika Forumu.

EKLER

Ek A: Soru Kağıdı

Tez Başlığı: Türkiye’den Kıbrıs-Maraş’a Göç Eden Kadınların Göç Sonrası

Deneyimleri: Bir Toplumsal Cinsiyet Analizi

Araştırmacının Adı-Soyadı:

Görüşme Tarihi:

Görüşmeyi Yapan Kişi:

Yeri:

Saha Çalışması Soruları:

a) Demografik Bilgiler

- 1) Yaşınız?
- 2) Evlilik durumunuz nedir?
- 3) Eğitim durumunuz nedir?
- 4) Mesleğiniz nedir?

b) Göç Etme Deneyimi

- 1) Kıbrıs’a nereden geldiniz?
- 2) Göç etmeye kim(ler) karar verdi?
- 3) Kaç yılında geldiniz? Kaç yaşındaydınız?
- 4) Kimlerle geldiniz?
- 5) Kaç kardeşiniz?

c) Kıbrıs’a gelmeden önceki hayatınızdan bahsedin.

- 1) Bir gününüz nasıl geçiyordu?

d) Evlilik

- 1) Eşinizle nasıl tanıştınız?
- 2) Evlilik kararını siz mi verdiniz?
- 3) Çocuğunuz var mı? Kaç çocuğunuz var?

e) Kıbrıs'ta bir gününüzü anlatınız?

- 1) Ev işlerine eşiniz yardım ediyor mu?
- 2) Ev dışında nerelere gidiyorsunuz?
- 3) Kıbrıs yemeklerini yapıyor musunuz?
- 4) Kıbrıslı komşularınız var mı?

f) Çalışma Deneyimi

- 1) Kazanç getiren bir işte çalıştınız mı? Ne zaman çalışmaya başladınız?

g) Emekli olduktan sonra bir gününüzü anlatın.

- 1) Boş zamanlarınızda neler yapıyorsunuz?
- 2) Siz neler anlatmak istersiniz?

Ek B: Katılımcıların Onam Belgesi

Doğu Akdeniz Üniversitesi

Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu

Bilgilendirilmiş Gönüllü Onam Formu

Araştırmanın Adı:

Türkiye'den Kıbrıs-Maraş'a Göç Eden Kadınların Göç Sonrası Deneyimleri: Bir Toplumsal Cinsiyet Analizi

Değerli Katılımcı

Bu form ile "*Türkiye'den Kıbrıs-Maraş'a Göç Eden Kadınların Göç Sonrası Deneyimleri: Bir Toplumsal Cinsiyet Analizi*" adlı çalışmada yer almak üzere davet ediliyorsunuz. Araştırma amaçlı yapılan bu çalışmaya katılım gönüllülük esasına dayanmaktadır. Kararınız katılma yönünde olduktan sonra sizinle ilgili bilgiler kesinlikle gizli tutulacak, elde edilen sonuçlar kimliğiniz ifşa edilmeden akademik literatürde yayımlanacaktır. Başta katılmaya karar verseniz dahi devam eden süreçte araştırmada yer almaktan vazgeçebilirsiniz. Aynı şekilde araştırmacı sizin için devam etmenin iyi olmayacağını düşünerek sizi çalışma dışında bırakabilir. Katılımcı olduğunuz takdirde size maddi bir ödeme yapılmayacak herhangi bir ödeme istenmeyecektir.

Bu çalışmanın amacı, 1974 sonrası Türkiye'den Kuzey Kıbrıs'a göç eden Gazimağusa'nın Maraş bölgesinde yaşayan kadınların göç sonrası yaşamlarının toplumsal cinsiyet analizi yapılacaktır. Göç etme kararı, göç algısı, göç sonrası günlük yaşamları irdelenerek göçün araştırmaya konu kadınların kamusal ve özel alandaki konumu, yapabilirliklerinin gelişimi üzerinden analiz edilecektir. Araştırmada, gözlem

ve derinlemesine yüz yüze görüşme uygulanacaktır. Nitel veri toplama yöntemi uygulanacaktır. Kartopu tekniği kullanılarak verilere ulaşılabacaktır. 20 kişi ile görüşülmesi planlanmaktadır. Veriler anlık toplanacaktır.

Görüşme formlarının uygulama süresi yaklaşık 30-60 dakikadır. Bulgular sadece bilimsel veri olarak kullanılacak başka bir araştırmada faydalanılmayacaktır.

Soru, Daha Fazla Bilgi ve Problemler için Başvurulacak Kişi:

İhtiyaç halinde lütfen araştırma yürütücüsü ile iletişime geçiniz.

İsim: Yelda Çubukçu

Görevi: Yüksek Lisans Öğrencisi

Telefon: 533-8767085

Gönüllünün / Katılımcının Beyanı:

Bu çalışma ile bilgiler bana aktarıldı ve ilgili metni okudum ve anladım. Sorduğum sorulara araştırmacı tarafından detaylı cevaplar verildi. Araştırmaya katılmam konusunda zorlayıcı bir davranışla karşılaşmadım. Eğer katılmayı reddedersem veya araştırma sırasında sebep olmaksızın vazgeçersem bir sorunla karşılaşmayacağım. Araştırmadan elde edilen benimle ilgili kişisel bilgilerin bir başkası ile paylaşılmayacağını biliyorum. Araştırma esnasında soru sorma ihtiyacı hissettiğimde Yelda Çubukçu ile iletişim kurabileceğimi biliyorum.

Bana yapılan bütün açıklamaları ayrıntılarıyla anladım. Bu şartlarda hiç bir baskı altında olmadan kendi isteğimle gönüllü olarak bu araştırmaya katılmayı kabul ediyorum ve belgeyi imzalıyorum. Araştırmacı saklamam için bu belgenin bir kopyasını tarafıma teslim etmiştir.

Gönüllü Katılımcı

Adı soyadı:

Adres :

Tel:

İmza :

Tarih :

Görüşme Tanığı :

Adı soyadı:

Adres :

Tel:

İmza :

Tarih :

Araştırmacı:

Adı Soyadı, Unvanı: Yelda Çubukçu

Adres: Mutluyaka, Halken Evleri 14

Tel: 0533 876 70 85

İmza:

Tarih: